

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Politické aspekty řízení a rozvoje obce
(případová studie obcí Žabovřesky a Dubné)**

Bc. Lucie Eliášová

© 2022 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Lucie Eliášová

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Sez. Ústí – Tábor

Název práce

Politické aspekty řízení a rozvoje obce (případová studie obcí Žabovřesky a Dubné)

Název anglicky

Political aspects of the management and development of the municipality (case study of the municipalities of Žabovřesky and Dubné)

Cíle práce

Diplomová práce se zabývá řízením a rozvojem dvou malých obcí v Jihočeském kraji. Cílem práce je určit a porovnat mechanismy rozhodování dvou velikostně nejzastoupenějších obcí v České republice. Jedná se o obec Žabovřesky (do 500 obyvatel) a obec Dubné (500 – 2000 obyvatel). Konkrétně se budeme ptát, kdo jsou jednotliví aktéři politického rozhodování a jaké mechanismy k dosažení svých záměrů používají.

Na podporu těchto cílů byly stanoveny výzkumné otázky: 1. Kdo je hybatelem rozhodování v jednotlivých obcích (dle typologie P. E. Mouritzena a J. H. Svary o komunálním uspořádání a pozici starosty). 2. Jaké jsou nejčastější překážky v rozhodování a prosazování záměrů obcí? 3. Z jakého podnětu jsou investiční akce navrhovány? 4. Pracují obce s rozvojovými dokumenty obcí? 5. S jakými úspěchy se daří naplňovat strategické cíle obcí?

Metodika

Práce bude postavena jako komparativní případová studie dvou sousedících obcí Dubné a Žabovřesky. K dosažení stanovených cílů budou použity dvě techniky sběru dat. Primární technikou bude analýza dokumentů, která bude vycházet z odborné literatury, základní legislativy a interních dokumentů poskytnutých obcemi úřady. K získání reálného obrazu zkoumaného problému bude tato technika doplněna polostrukturovanými rozhovory. Rozhovory budou vedeny se starostkami a místostarosty, jako politickými představiteli obcí.

Doporučený rozsah práce

60-70 stran

Klíčová slova

obec, rozhodování, investice, Dubné, Žabovřesky

Doporučené zdroje informací

BALÍK, S. *Komunální politika : obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.

ČMEJREK, J. – BUBENÍČEK, V. – LUHANOVÁ, M. – ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. KATEDRA HUMANITNÍCH VĚD. *Politika v regionálním rozvoji : úvod do studia*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta ve vydavatelství Credit, 2004. ISBN 80-213-1157-6.

PEKOVÁ, J. – PILNÝ, J. – JETMAR, M. *Veřejný sektor – řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4.

ŘÍCHOVÁ, B. – JÜPTNER, P. – RIEGL, M. – ŠVEC, K. *Analýza politiky a političtí aktéři : možnosti a limity aplikace teorií v příkladech*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2015. ISBN 978-80-7419-187-9.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 ZS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Markéta Jüptnerová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 29. 11. 2022

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 30. 11. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 11. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci " Politické aspekty řízení a rozvoje obce (případová studie obcí Žabovřesky a Dubné)" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30.11.2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Markétě Jüptnerové, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost a podporu během zpracování této práce. Dále bych chtěla poděkovat všem zúčastněným respondentům za vstřícnost a ochotu spolupráce.

Politické aspekty řízení a rozvoje obce (případová studie obcí Žabovřesky a Dubné)

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá řízením a rozvojem dvou malých obcí v Jihočeském kraji. Práce je komparativní případovou studií. Byly analyzovány sousedící obce Dubné a Žabovřesky. Cílem práce bylo určit a porovnat mechanismy rozhodování, identifikovat hlavní aktéry, popsat a zhodnotit jednotlivé mechanismy na případových studiích dvou velikostně nejzastoupenějších obcí.

Práce se skládá ze dvou hlavních částí. Teoretická část práce představuje literární rešerši, která vymezuje základní pojmy vztahující se k řízení a rozvoji obcí. Praktická část je věnována základní charakteristice komparovaných obcí a vyhodnocení dat získaných prostřednictvím rozhovorů se zástupci vybraných obcí.

Klíčová slova: obec, rozhodování, investice, Dubné, Žabovřesky, zastupitelstvo, starosta, rozvoj obce

Political aspects of the management and development of the municipality (case study of the municipalities of Žabovřesky and Dubné)

Abstract

My diploma thesis covers areas connected with the management and development of two small municipalities in the South Bohemian Region. The thesis is a comparative case study. There were analyzed neighboring municipalities of Dubné and Žabovřesky. The aim of the work was to determine and compare decision-making mechanisms, identify the main stakeholders, describe and evaluate individual mechanisms based on case studies of two sizes of the most represented municipalities.

The work consists of two main parts. The theoretical part of the thesis represents a literature search that defines the basic terms related to the management and development of municipalities. The practical part is devoted to the basic characteristics of the compared municipalities and the evaluation of the obtained data through interviews with representatives of the selected municipalities.

Keywords: municipality, decision-making, investment, Dubné, Žabovřesky, council, mayor, development of the municipality

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	14
3.1 Veřejná a státní správa	14
3.1.1 Veřejná správa	14
3.1.2 Státní správa.....	16
3.1.3 Samospráva.....	18
3.2 Obec	20
3.2.1 Působnost obce	21
3.2.2 Orgány obce.....	23
3.3 Hospodaření obce.....	26
3.3.1 Rozpočet obce.....	26
3.3.2 Příjmy a výdaje obce.....	28
3.3.3 Proces a zásady tvorby rozpočtu obce	35
3.4 Rozhodování v obci.....	39
3.4.1 Mechanismy rozhodování v obci.....	39
3.4.2 Participace občanů	42
3.4.3 Klíčové dokumenty obce	44
4 Vlastní práce.....	46
4.1 Obec Žabovřesky	46
4.1.1 Historie obce	46
4.1.2 Občanská vybavenost obce.....	47
4.1.3 Obyvatelstvo obce.....	48
4.1.4 Spolkový život v obci	49
4.1.5 Ekonomická aktivita, podnikání	50
4.1.6 Strategické dokumenty obce.....	53
4.1.7 Hospodaření obce	54
4.1.8 Realizace projektů v minulých letech.....	57
4.2 Obec Dubné.....	60
4.2.1 Historie obce	60
4.2.2 Občanská vybavenost	61
4.2.3 Obyvatelstvo obce.....	62
4.2.4 Spolkový život v obci	64

4.2.5	Ekonomická aktivita, podnikání	65
4.2.6	Strategické dokumenty obce.....	68
4.2.7	Hospodaření obce	69
4.2.8	Realizované projekty v uplynulých letech.....	71
5	Analýza představitelů samospráv	75
5.1	Rozhovory s vybranými představiteli obcí	75
6	Zhodnocení a závěr	84
7	Seznam použitých zdrojů	89
8	Seznam obrázků, tabulek a zkratk	93
8.1	Seznam obrázků	93
8.2	Seznam tabulek	93
8.3	Seznam použitých zkratk.....	94
9	Přílohy	95

1 Úvod

Je to již více než třicet let od změny režimu v roce 1989 a tehdejších událostí, které formovaly novou společnost a demokracii v České republice. Spolu se společenskými změnami došlo v průběhu let i ke změnám a k novému utváření státní správy. Na základě výše uvedeného docházelo k přirozené diferenciaci celé české společnosti a tím spojené změně specifických vzorců chování jak v globálním, tak v lokálním měřítku.

Po roce 1989 se tak přirozenou cestou počaly formovat skupiny osob za určitými účely, mezi které můžeme také zařadit skupiny nově formovaných politických elit, jež měly zájem zastupovat zájmy a hodnoty občanů kromě celostátní úrovně také ve městech a v ostatních malých obcích. Výše uvedená proměna společenských struktur tak zformovala a nadále formuje národní, regionální a taktéž lokální politické elity, které jdou ruku v ruce se společenskými změnami a jsou vždy odrazem aktuální společenské situace. Politickými skupinami osob mohou být pro případ naší práce zejména skupiny osob se shodným politickým, případně politicko-sociálním názorem. Do těchto skupin můžeme zařadit zejména zastupitele, veřejné aktéry, jednotlivce nebo skupiny disponující specifickou formou moci, kteří na základě nejrozličnějších hledisek mohou rozhodovat o věcech veřejných nebo formovat názory ostatních osob na věci veřejné. Z tohoto pohledu můžeme konstatovat, že lze politické skupiny osob konfrontovat s pojmem „mocenské skupiny“. (Giddens, 1984)

Můžeme konstatovat, že každá obec na území České republiky má své formální i neformální osobnosti, které vytváří mocenský základ pro rozhodování v dané obci. Současně ale existují obce, uvnitř nichž dochází k pravidelným či nepravidelným změnám reprezentace obce. A právě na základě střídání či nestřídání, potažmo na základě stabilního vývoje a rozvoje obcí, následně vznikají méně či více rozvinuté obce. Pokud se v obcích častěji střídá jejich politická reprezentace s rozdílnými názory na investice a život v obci, má to tedy zásadní vliv na její rozvoj.

V rámci občanské společnosti je pak takzvaná lokální reprezentace obcí nezastupitelným prvkem rozvoje. Důležité jsou v jednotlivých případech modely uspořádání místních samospráv. V rámci České republiky se nejčastěji jedná o model takzvaného kolektivního vedení, což znamená, že za rozhodnutí obce v dané problematice je odpovědný určitý kolektivní orgán obce. V některých případech se však přenáší z mnoha důvodů tato

odpovědnost pouze na jednoho člověka – starostu. Ten potom i z pozice „váženého občana“ nebo „mocného občana“ prosazuje svou vůli na další směřování obce navzdory dalším skupinám. Obecně lze konstatovat, že výše uvedená problematika je velice složitá, a proto jsem si ji vybrala jako téma této práce. (Ryšavý, 2012)

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Diplomová práce se bude zabývat řízením a rozvojem dvou malých obcí v Jihočeském kraji. Cílem práce bude určit a porovnat mechanismy rozhodování dvou velikostně nejzastoupenějších obcí v České republice. Počet obcí v ČR je ve srovnání s evropskými zeměmi poměrně výjimečný. Z celkového počtu 6258 obcí (ČSÚ, 2021) tvoří pak více než polovinu obce s počtem obyvatel do 500 obyvatel a dalších téměř 2 150 obcí pak tvoří obce s počtem obyvatel od 500 do 2 000. Zvoleny byly proto dvě sousedící obce, kterými jsou obec Žabovřesky (do 500 obyvatel) a obec Dubné (500-2000 obyvatel).

Konkrétně se budeme dotazovat, kdo jsou jednotliví aktéři politického rozhodování a jaké mechanismy k dosažení svých záměrů používají.

Na podporu těchto cílů byly stanoveny výzkumné otázky:

1. Kdo je hybatelem rozhodování v jednotlivých obcích (dle typologie P. E. Mouritzena a J. H. Svary o komunálním uspořádání a pozici starosty)?
2. Jaké jsou nejčastější překážky v rozhodování a prosazování záměrů obcí? Z jakého podnětu jsou investiční akce navrhovány? Jsou předmětem významných diskuzí a polemik?
3. Pracují obce s rozvojovými dokumenty obcí? Kdo je iniciátorem, respektive nositelem strategického rozvoje obce?
4. Daří se obcím naplňovat stanovené cíle s ohledem na jejich rozvoj (ekonomický, technický a sociální)?

2.2 Metodika

Ve výzkumu samosprávy na komunální (lokální) úrovni rozhodování jsou uplatňovány dva hlavní, avšak zcela odlišné směry. První upřednostňuje pohled shora a na komunální politiku pohlíží jako na nejnižší patro politiky jako celku. Tento přístup nezohledňuje místní specifika. Druhý směr vychází ze základního tvrzení „*Komunálních politik je tolik, kolik je obcí*“. (Balík, 2009, s. 166-167) Tento způsob je většinou vedený jako metoda jednotlivých případových studií, na jejichž základě bývají teprve opatrně konstruována zobecňující tvrzení.

Pro zpracování práce byl využit druhý pohled, který se snaží nalézt a zohledňovat odlišnosti v obsahu a způsobu rozhodování orgánů místní samosprávy v obcích různých velikostí. Práce bude postavena jako komparativní případová studie dvou sousedících obcí Dubné a Žabovřesky.

K dosažení výsledků byly použity dvě techniky sběru dat. Technika dotazování pomocí polostrukturovaných rozhovorů a studium dokumentů poskytnutých samotnými obcemi.

Rozhovory byly vedeny se starostkami a místostarosty, jako představiteli jednotlivých obcí. Každému z nich, bylo položeno 20 otázek, seznam položených otázek se nachází v příloze č. 1. Všichni zúčastnění byli seznámeni s účelem, cílem i obsahem dotazování.

Základním zdrojem dat budou údaje z odborné literatury, základní legislativy a data poskytnutá obecními úřady.

3 Teoretická východiska

3.1 Veřejná a státní správa

Veřejný sektor bývá označován jako specifická část ekonomiky. Úkolem veřejného sektoru má být primárně poskytování takzvaných veřejných služeb. Na rozdíl od soukromého sektoru není veřejný sektor založen na principu zisku, ale zajišťování služeb pomocí finančních prostředků z veřejných rozpočtů, zejména pak z daní. Vlastní řízení veřejného sektoru je především soustředěno na zajištění veřejných služeb.

3.1.1 Veřejná správa

Veřejnou správu můžeme zařadit do takzvaného veřejného sektoru. Veřejným sektorem nazýváme část národního hospodářství, která je řízena veřejnou správou, je také financována pomocí finančních prostředků z rozpočtové soustavy státu, zajišťuje pro vlastní obyvatelstvo takzvané veřejné statky na principu neziskovosti, jež ze své podstaty musí podléhat občanské a veřejné kontrole. Vlastní produkce veřejného sektoru je závislá na veřejné volbě formou nepřímo volenými zástupci. (Peková, 2005, s. 25)

Na základě pohledu na veřejný sektor tento můžeme členit podle:

- probíhajících procesů,
- podle činnosti probíhající v tom konkrétním sektoru,
- podle institucí které zajišťují činnost (neziskové organizace, instituce veřejné správy).

Oblast veřejného sektoru je velmi rozsáhlá, zahrnout můžeme vlastní pojem veřejná správa, armádu, zdravotnictví, sociální služby, sociální ubytovací služby, justici, policii, školství, kulturu a sport, vědu a výzkum či orgány ochrany životního prostředí. Již zmíněná velikost veřejného sektoru neustále roste, a stejně tak se podílí na hrubém domácím produktu zejména prostřednictvím neziskových organizací. Tímto způsobem pomocí neziskových organizací je pomocí veřejné správy mimo jiné řešena otázka zajišťování veřejných statků, snižování nezaměstnanosti a tvorba nových pracovních příležitostí. Současně se v kontextu těchto procesů formují podmínky pro následnou tvorbu soukromého sektoru. (Peková, 2005, s. 26)

Nejdůležitější součástí veřejného sektoru je veřejná správa. Úkolem veřejné správy je zejména realizace politiky státu, výkon veřejné moci, styk s veřejností, přenos informací nejrůznějšími způsoby a zajištění veřejných služeb. Veřejná správa je vykonavatelem zákonů. Podle všech popsaných charakteristik je veřejná správa: (Hejduková, Pokorný 2020, s. 7-12)

- je resortem veřejného sektoru,
- je nerozlučně součástí existence státu nebo země,
- je nástrojem takzvané územní samosprávy pro municipální a také regionální politiku,
- existuje na základě veřejného práva,
- je tvořena správními úřady a veřejnoprávními organizacemi.

Veřejná správa jako pojem se objevuje v textech již od dob vzniku římského práva. Veřejná správa v sobě zahrnuje opačnou logikou věci správu věcí veřejných. Vlastní pojem však je možno chápat různě. Jednak se může jednat o takzvanou správu věcí veřejných, v tomto případě tedy o činnosti nějaké instituce – úřadu, který tyto činnosti vykonává. Pokud použijeme reálný základ, potom můžeme konstatovat, že se jedná o výkon veřejné správy pomocí činnosti státních, případně také dalších veřejných institucí. V konkrétních případech se jedná o činnost takzvaných „správních úřadů“. (Káňa, 2007, s. 9)

Materiální pojetí můžeme vysvětlit jako činnost státních orgánů a institucí především veřejné moci, případně subjektů, kterým byla tato pravomoc zapůjčena. Formálním pojetím rozumíme systém takzvané organizační struktury výše uvedené veřejné správy. V tomto pojetí se tedy jedná o soustavu správních úřadů, institucí, a orgánů územní nebo takzvané zájmové samosprávy. Právě formální pojetí výkladu pojmu veřejná správa upřednostňuje jednotlivé instituce a orgány a přikládá jim rozhodující význam (Hendrych, 2009, s. 5-7).

Definice tohoto pojmu je podle odborné literatury velice obtížná. Někdy je uváděno, že se veřejná správa definuje a člení podle několika kritérií: (Hendrych, 2009, s. 5-7)

- podle právní formy,
- podle plněných úkolů veřejné správy,
- podle organizačního uspořádání.

Můžeme tedy tvrdit, že veřejnou správu tvoří systém úřadů s takzvanou centrální nebo územní působností, dále tento systém tvoří také další organizace, které mohou a poskytují veřejné služby. Mezi tyto organizace patří například nemocnice, školy či domy sociální péče, které jsou financovány z veřejných prostředků.

3.1.2 Státní správa

Státní správa je součástí veřejného sektoru. Má několik úrovní. Takzvanou ústřední státní správu tvoří státní orgány někdy označované jako „správní úřady“. Tyto zmíněné úřady mají celostátní působnost na území České republiky. Konkrétně se jedná především o jednotlivá ministerstva. Ty jsou doplněny dalšími správními úřady. Všechny jsou stanoveny v rámci Ústavy České republiky (Ústava ČR 1993) a také v rámci takzvaného Kompetenčního zákona. (Zákon č. 2/1969)

Mezi ústřední orgány státní správy řadíme:

- vláda České republiky,
- ministerstva,
- takzvaně další ústřední orgány státní správy,
- dekoncentrované správní orgány.

Nejvyšším orgánem státní správy je vláda České republiky. Postavení státní správy je ve struktuře státu určeno Ústavou České republiky. V čele vlády stojí předseda vlády neboli premiér. Ten je jmenován do funkce na základě volebních výsledků prezidentem České republiky. Na návrh předložený premiérem následně prezident jmenuje další členy vlády – ministry. Samotnou vládu tvoří předseda vlády, místopředsedové vlády a jednotliví ministři, případně další členové vlády na základě návrhu předsedy. (Ústava ČR 1993)

Aktuálně v roce 2022 existuje v rámci státní správy 14 ministerstev, které mají určenou svou oblast působnosti. Jednotlivá ministerstva jsou oprávněna v rámci své působnosti zřizovat další správní úřady. Pomocí vnitřních předpisů a zákonů je na ně přenášen výkon státní správy. Mimo ministerstva jsou dalšími orgány také takzvané ústřední orgány státní správy.

Patří sem: (Zákon č. 2/1969)

- Úřad vlády České republiky,
- Národní bezpečnostní úřad,
- Český telekomunikační úřad,
- Státní zemědělský intervenční fond,
- Český statistický ústav,
- Český telekomunikační úřad,
- Státní fond životního prostředí České republiky,
- Státní fond dopravní infrastruktury,
- Český úřad zeměměřičský a katastrální,
- Energetický regulační úřad,
- Česká báňská správa,
- Úřad pro ochranu hospodářské soutěže,
- Rada pro rozhlasové a televizní vysílání,
- Bezpečnostní informační služba,
- Úřad pro zahraniční styky a informace,
- Státní úřad pro jadernou bezpečnost,
- Úřad pro mezinárodní ochranu dětí,
- Správa státních hmotných rezerv.

Dále jsou územní státní správou pověřeny také některé úřady, tzv. s územní působností. Zejména jde o jednotlivé finanční úřady, některé územní celní orgány, správy sociálního zabezpečení, nebo specializované úřady ve formě úřadů nebo inspektorátů práce. (Horzinková, Novotný, 2008, s. 37)

Pokud se zamyslíme nad povahou státní správy, potom můžeme konstatovat, že se jedná o mocenskou a taktéž organizující složku státu. Současně je takzvaně součástí výkonné

moci. Státní správa je správa jako druh činnosti, který přenesl stát na své podřízené složky v rámci své hierarchie a struktury. (Horzinková, Novotný, 2008, s. 24)

Jako poslední jsou v hierarchii výše zmíněny takzvané dekoncentrované státní orgány a úřady. V jejich čele ve většině případů stojí ředitel, jenž je na toto místo jmenován vyšším úřadem. Mezi dekoncentrované státní orgány řadíme například Drážní úřad, Českou inspekci životního prostředí, Českou správu sociálního zabezpečení, Státní veterinární správu, Státní úřad pro kontrolu léčiv či Českou školní inspekci. Jsou zřizovány jednotlivými ministerstvy a nemohou vydávat právní předpisy. Do dekoncentrovaných státních úřadů můžeme zařadit Generální ředitelství cel, Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, Případně Hlavní hygienik České republiky.

3.1.3 Samospráva

Správu na jednotlivých vymezených územích státu dle administrativního členění země vykonávají „územní orgány státní správy“. Jedná se zejména o krajské úřady, obecní úřady a pověřené obecní úřady. Tyto úřady vykonávají svou činnost v přenesené působnosti obcí a krajů, a současně také s výkonem vlastní samosprávy. Vše na základě odpovídajícího zákona. Můžeme tedy konstatovat, že pojem „samospráva“ znamená mít právo organizovat a řídit určitou část veřejných záležitostí v rámci vlastního zájmu a odpovědnosti. (Balík, 2009) Pokud tento logický postup otočíme, můžeme říci, že se jedná o veřejnou správu, která není nevykonávána státem, ale samostatnými částečně nezávislými institucemi. Stát ovšem musí právně vytvářet podmínky pro náležité a správné fungování výše uvedené samosprávy. Vlastní právo na samosprávu je určeno Ústavou České republiky. V tomto základním právním dokumentu je uvedeno členění státu na jednotlivé prvky, mezi kterými jsou uvedeny obce a kraje jako územní základ, a na občany, které v rámci samosprávných jednotek mohou rozhodovat v rámci platné legislativy o činnosti samosprávných celků.

Lze tedy konstatovat, že členové samosprávných celků organizují a řídí svou činnost na základě volebních výsledků. Orgány těchto celků rozhodují v kontextu kolegiálního principu. Pokud se podíváme na postavení jednotlivých samosprávných celků na různé velikostní úrovni vzhledem ke státu, nenajdeme zde princip nadřízenosti a podřízenosti. Výjimku z tohoto pohledu tvoří pouze celky s přenesenou působností. (Balík, 2009, s. 61-64)

Samosprávu můžeme podle její definice rozdělit na územní a zájmovou, nebo z dalšího pohledu podle působnosti na samostatnou a přenesenou. Vlastní územní prvky byly vytvořeny především na základě společenského zájmu, veřejného zájmu a principu řízení osobních záležitostí občanů.

„Věcná působnost územních samosprávných celků zahrnuje veřejné záležitosti různého charakteru. Obce a kraje vystupují jako nositelé veřejné správy s veřejnými pravomocemi vůči právníkům i fyzickým osobám při vydávání obecně závazných vyhlášek a nařízení“.
(Hendrych, 2009)

Podle odborné literatury má samospráva svůj právní základ. Má své volené představitele, kteří ji zastupují, hospodaří se svými finančními prostředky. Dle platné legislativy se samospráva dělí na vyšší územní celky, tedy kraje, a obce. Výše uvedené lze charakterizovat jako celky s:

- s historickým a společenským vývojem,
- s geografickou sounáležitostí území,
- určitou ekonomickou a hospodářskou samostatností,
- tvorbou vlastních závazných dokumentů,
- se společným zajištěním potřeb občanů. (Peková, Pilný, Jetmar, 2012, s. 126)

Samospráva je podložena v rámci své působnosti právní legislativou, založenou na těchto právních dokumentech. Jedná se zejména o Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích, Zákon č. 129/2000 Sb. o krajích, Zákon č. 131/2000 Sb. o hlavním městě Praze, či Zákoně č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí.

3.2 Obec

Významnou samosprávnou jednotkou jsou obce. Ve smyslu platné legislativy je obec v České republice chápána především jako základní územně správní celek a také základní samosprávné společenství občanů, kteří žijí na určitém území České republiky. (Kadeřábková, Peková 2012, s. 19)

Jinou definici nalezneme v platné legislativě. Podle Ústavy České republiky jsou obce takzvanými základními územními samosprávnými celky. Naopak již zmíněnými vyššími územními samosprávnými celky jsou kraje. (Horzinková, Novotný, 2008, s. 99)

Obce jsou tedy právními osobami, které mohou být za určitých legislativních a společenských podmínek prohlášeny za městys, město nebo statutární město. Ojedinělé postavení má Hlavní město Praha. Velmi specifickými orgány výkonu státní správy jsou vojenské újezdy, které ale v rámci této práce nebudeme více analyzovat.

Bližší můžeme právně charakterizovat obec takto: *„Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce“* (Zákon č. 128/2000). Jiná formulace zní: *„Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky“*. (Ústava ČR 1993)

Mezi charakteristické znaky obce patří tyto:

- vlastní území – každá obec se rozkládá na několika (minimálně jednom) katastrálních územích, jež jsou zanesena v základních dokumentech a v plánech dané obce,
- vlastní občané se podílejí na vnitřních záležitostech obce. Občany v tomto případě mohou být osoby s trvalým bydlištěm nebo osoby, kterým bylo uděleno takzvané „čestné občanství“, případně právnické osoby, které mají sídlo na území obce,
- vlastní majetek a hospodaření dle sestaveného a schváleného rozpočtu. Obec dle platné legislativy obec vlastní a spravuje movitý i nemovitý majetek, a o způsobu jejich využití rozhodují „volené orgány obce“. Takzvaný „obecní majetek“ slouží zejména k veřejně prospěšným účelům, k výkonu samosprávy, a také k podnikání obce. Sestavený a schválený obecní rozpočet musí být veřejný, který má stranu příjmovou a výdajovou. Do příjmové strany náleží zejména vlastní příjmy obce, poplatky, dotace či subvence. Do výdajové strany náleží vlastní náklady na činnost obce, náklady na činnost veřejných záležitostí a také vlastní činnost obecního úřadu,
- právní subjektivita a takzvaná „právo tvorba“. Obec vystupuje v právních vztazích svým jménem, vydává obecně závazné vyhlášky a nařízení obce například v přenesené působnosti,
- právo na samosprávu zaručené platnou legislativou (Ústavou České republiky) dovoluje spravovat zejména vlastní záležitosti,
- soustava orgánů obce, jejichž prostřednictvím je zajišťována činnost a chod obce. (Kadeřábková, Peková, 2012, s. 19-20)

3.2.1 Působnost obce

Jak již bylo výše v textu uvedeno, obec může být se samostatnou nebo s přesunutou působností.

Do samostatné působnosti obce můžeme zařadit takové záležitosti obce, jež ze své podstaty vznikly na základě zájmu obce a jejich občanů. Tyto záležitosti jsou ustanoveny zákonem č. 128/2000 Sb. o obcích, a to zejména v § 84 a § 85 tohoto zákona.

Přednostně se jedná o záležitosti okolo vnitřního fungování obce. Příkladem může být například schvalování rozpočtu obce nebo schvalování závěrečného účtu obce. Mezi další činnosti podle ustanovení výše uvedeného zákona patří např. schvalování programu rozvoje obce, vydávání vlastních obecně závazných vyhlášek, případně vyhlášení místního referenda. Podle ustanovení tohoto zákona se řídí také navrhování změn v rámci katastrálního území, zřizování a rušení nejrůznějších výborů, či volby jejich předsedů a dalších orgánů. Současně se podle výše uvedených ustanovení zřizuje a ruší místní obecní policie, řeší se otázky veřejných prostranství obce, zřizují a ruší se samostatné části obcí, a v neposlední řadě se uděluje a ruší čestné občanství obce. (Zákon č. 128/2000)

Co se týče majetkoprávních záležitostí obce, potom se podle výše uvedeného zákona řídí nabytí a převody nemovitého majetku obce, poskytování věcných darů v rámci výkonu správy obce, zastavování nemovitých věcí, případně vydávání takzvaných „komunálních dluhopisů“. (Zákon č. 128/2000)

Z obecného hlediska se tedy jedná zejména o uspokojování potřeb občanů ve formě zajištění bydlení, dopravy a spojů, ochrana a rozvoj zdraví, výchova a vzdělávání, zajištění kulturních potřeb nebo ochrana veřejného pořádku. Obec se musí řídit výše uvedeným zákonem a dalšími návaznými právními předpisy. (Kadeřábková, Peková 2012, s. 20) Státní orgány a také orgány krajů do výše uvedeného samostatného výkonu pravomocí nemohou běžně zasahovat. To se může dít pouze na základě nutnosti ochrany zákona dle platné legislativy. Vlastní rozsah pravomocí obcí lze omezit pouze v rámci zákonné normy. (Zákon č. 128/2000)

Přenesenou působností je myšlena státní správa, kterou na základě rozhodnutí nebo platné legislativy vykonávají samosprávné celky. Toto přenesení státní správy je prováděno za účelem zefektivnění této činnosti na určitém území. Pokud budeme pohlížet na přenesenou správu z právního hlediska, je důležité konstatovat, že i přes skutečnost, že je vykonávána samosprávnými celky, odpovědnost a realizace činností zůstává pod hlavičkou státu. Z obecného hlediska se tedy jedná o určitou decentralizaci státní správy, odborná literatura používá pojem „dekoncentrace“. Tímto způsobem je vykonávána na jednotlivých územích státní správa v souladu s platnou legislativou České republiky, a není nutno zřizovat další státní instituce za účelem správy. Takto je plněn významný objem státní správy. Plnění

výše uvedených agend státní správy je kompenzováno finančními příspěvky pro orgány příslušné samosprávy. (Jüptner, 2004, s. 79-81)

Při vlastním výkonu přenesené působnosti se orgány obcí řídí při vydávání nařízení platnou legislativou (zákony a jinými právními předpisy). V některých případech také usneseními vlády, případně směrnicemi ústředních správních úřadů. Mezi tyto úkony můžeme zahrnout také návrhy opatření, rozhodnutí příslušného krajského úřadu, učiněnými podle zvláštního zákona například v rámci kontroly výkonu přenesené působnosti. Metodickou a odbornou pomoc ve věcech přenesené působnosti vykonává vůči orgánům obcí krajský úřad. (Kadeřábková, Peková 2012, s. 21)

Příkladem výkonu těchto agend jsou například systémy evidence obyvatelstva, evidence motorových vozidel a s tím spojené správní agendy, vydávání osobních či cestovních dokladů (občanských průkazů, cestovních pasů), výdej živnostenských oprávnění, výplaty sociálních a jiných dávek, výkon sociálně právní ochrany dětí, či péče o staré a zdravotně postižené občany.

V rámci vlastních kompetencí a v souladu s posláním obcí jako samosprávných celků je cílem realizovat úkoly v samostatné působnosti. Samostatná působnost by měla v ideálním případě představovat větší část náplně činnosti jednotlivých orgánů obce. Činnost obcí a jejich zvolených orgánů při výkonu přenesené působnosti dle zákona nesmí ovlivňovat výkon samostatné působnosti, a neměla by být tak prováděna na její úkor. (Kadeřábková, Peková 2012, s. 21)

3.2.2 Orgány obce

Orgánem obce je zastupitelstvo obce. Je jediným orgánem obce, který vystupuje navenek při jednáních a současně je vrcholným orgánem obce. Zastupitelstvo obce je přímo voleno svými obyvateli, a to v takzvaných komunálních volbách. Počet členů zastupitelstva obce dle platné legislativy České republiky závisí na počtu obyvatel obce a musí být vždy lichý. Pokud má obec více než tři tisíce obyvatel, jedná se o město a vrcholným orgánem obce takzvaná „rada obce“, nikoliv zastupitelstvo obce. Radu obce je možno volit i v obcích, které mají minimálně 15 členů zastupitelstva.

Orgány obce jsou potom tvořeny: (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 38-39)

- starostou,
- místostarostou,
- dalšími členy.

Starosta obce jakožto představitel obce zastupuje obec navenek, tedy plní vůli zastupitelstva a je uznáván za statutární orgán obce. Starosta svolává, organizuje a připravuje schůze zastupitelstva či rady, samotné zasedání pak zpravidla i řídí, plní úkoly zaměstnavatele pracovníků obecního úřadu, se souhlasem krajského úřadu jmenuje a odvolává tajemníka, je zodpovědný za zadání a provedení auditu hospodaření obce. Starostu zastupuje místostarosta, a to i v době, kdy případně dojde k odvolání či odstoupení starosty. (Peková, Pilný, Jetmar, 2012, s. 141)

Rada obce se volí pouze v obcích, kde je počet členů zastupitelstva vyšší než 15 a je tvořena starostou, místostarostou a dalšími členy, ve větších městech je pak tvořena primátorem jeho náměstký a dalšími členy. Počet členů rady je vždy lichý a nesmí přesahovat třetinu celkového počtu zastupitelstva. Jedná se o výkonný orgán obce, který v samostatné působnosti podléhá zastupitelstvu, v přenesené působnosti rozhoduje podle zákona. V obcích, kde není rada obce zvolena, vykonávaná její pravomoc starosta obce. Jednání rady jsou neveřejná. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 43)

Podle Zákona 128/2000 Sb. o obcích, obce s rozšířenou působností a obce s pověřeným úřadem zřizují funkci **tajemníka**, který je zaměstnancem obce a je zodpovědný za plnění úkolů obecnímu úřadu, v samostatné působnosti pak přímo obci a jejímu starostovi. V samostatné i přenesené působnosti je zodpovědný za plnění úkolů starostovi, pokud není funkce zřízená, plní jeho úkoly starosta. Funkci tajemníka mohou zřizovat i ostatní obce. Při zasedání zastupitelstva a zasedání rady, které zpravidla i řídí, má tajemník pouze poradní hlas. Tajemník obce musí být bez politické příslušnosti (Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích). Pokud je tato funkce zřízená, jedná se o pracovníka, který řídí celý administrativní aparát úřadu a je v zaměstnaneckém poměru. Do jeho kompetencí náleží i plnění funkce statutárního orgánu zaměstnavatele, je mu svěřena kontrola a vedení pracovníků obecního úřadu. (Peková, Pilný, 2002, s. 100)

Dalšími orgány zastupitelstva a rady obce jsou **výbory**. Výbory plní funkci poradního, iniciativního a kontrolního orgánu zastupitelstva obce. Povinností obcí je zřídit **finanční a kontrolní výbor**. V obcích, kde je zastoupena minimálně 10% národnost jiná než česká, je povinností zřídit výbor pro národní menšiny. Tento výbor musí mít v zastoupení minimálně polovinu členů národní menšiny. (Kopecký, 2010, s. 245)

Finančnímu výboru podléhá kontrola hospodaření obce s majetkem a finančními prostředky. Kontrolní výbor má na starosti kontrolu plnění usnesení, které vydává zastupitelstvo, popř. rada, pokud je zřízena. Mezi další činnosti tohoto výboru spadá kontrola a dodržování právních předpisů obecním úřadem a ostatními výbory, to vše pouze v rámci tzv. samostatné působnosti obce. Konkrétní kontrolou jej může pověřit samotné zastupitelstvo. Podmínkou je, aby měl kontrolní a finanční výbor minimálně tři členy, kterými nesmí být starosta, místostarosta a ani účetní obce. Podmínkou však je, že členem a předsedou musí být alespoň jeden člen zastupitelstva. Jedná se především poradní a kontrolní orgány, které nedisponují pravomocí. Nemohou ukládat úkoly a činit jakákoliv opatření. (Břeň a kol., 2008, s. 145)

Specifické jsou tzv. **osadní nebo místní výbory**, které pro místní části obce ustanovuje zastupitelstvo. Členy těchto výborů jsou obyvatelé s trvalým pobytem v dané části obce a jsou voleni zastupitelstvem. Osadní výbory mohou např. zastupitelstvu a radě obce předkládat koncepty a podněty pro rozvoj části obce, návrhy rozpočtu, ale také se mohou i vyjadřovat k návrhům předkládaným na zasedání zastupitelstvu a radě k rozhodnutí (pokud se týkají části obce). (Zákon č.128/2000 Sb. o obcích)

Komise jsou zřizovány radou obce jako iniciativní a poradní orgány a radě obce jsou také odpovědný za svou činnost. Pro přenesenou působnost fungují tyto komise jako výkonný orgán a jsou odpovědný starostovi. (Zákon č.128/2000 Sb. o obcích)

Do kategorie zvláštních orgánů obce patří komise. Ty vykonávají svou činnost pouze v přenesené působnosti. Jedná se např. o komisi pro projednávání přestupků. Taková komise musí být vedena osobou, která je úřední osobou. Další zvláštním orgánem je povodňová komise nebo pro sociálně právní ochranu dětí. (Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách v roce 2018, SMO České republiky)

3.3 Hospodaření obce

Hospodaření obce tvoří v rámci finančního systému samosprávy v rámci České republiky několik základních oblastí. Jedná se o rozpočet obce a mimorozpočtové fondy obce jako základní systém, a jako pomocný systém potom takzvaný rozpočtový výhled a také plán pokladního plnění obce.

Každá obec má v rámci platné legislativy právo sama hospodařit se svými finančními náležitostmi. To se děje na základě ročního sestaveného rozpočtu obce. Tímto způsobem rozhoduje obec o vlastních veřejných financích. Tímto způsobem jsou částečně nezávislé na rozhodování státu jako celku.

Obec jako část územní samosprávy má v rámci svého hospodaření s majetkem a financemi svá specifika. Na základě vlastního sestaveného rozpočtu zajišťuje dle vlastních rozhodnutí chod obce, výkon státní správy, potažmo veřejné správy z obecného hlediska, a taktéž můžeme říci, že na základě platné legislativy obce provádí správu poplatků ve formě určitých daňových náležitostí.

3.3.1 Rozpočet obce

Rozpočet obce je jedním z nejdůležitějších finančních nástrojů řízení obce. Jeho základní úkol spočívá v takovém využití finančních zdrojů, aby byly úkoly daného subjektu splněny především hospodárně, efektivně a účelně. Je velmi důležité, aby omezené finanční prostředky rozpočet obce alokoval do oblastí, kde bude uspokojena v co největší míře veřejná potřeba a tam, kde jsou nejpotřebnější. (Lorenc, Kašpárková, 2017, s. 6)

Právo hospodařit podle vlastního rozpočtu dává samosprávě Ústava ČR, kde dle odst. 3 jsou územní samosprávní celky veřejnými korporacemi, které mohou mít vlastní majetek a taktéž hospodařit podle vlastního rozpočtu. Samospráva tedy hospodaří podle vlastního rozpočtu se vším, co k tomu patří, příjmy, výdaje, salda, splátky apod.

Na rozpočet je možno nahlížet z různých aspektů:

- decentralizovaný peněžní fond,
- účetní bilance,
- rozpočtový plán,

- nástroj obecní a regionální politiky. (Peková, Pilný, 2002, s. 185)

„Hospodaření obcí během rozpočtového období je možné znázornit vztahem:

$F1+P-V=F2$, kde

- $F1$ = stav peněžních prostředků na počátku roku,
- P = příjmy,
- V = výdaje,
- $F2$ = stav peněžních prostředků na konci roku“. (Peková, Pilný, 2002, s. 185)

Rozpočet obce je sestavován na období jednoho kalendářního roku a každá obec je povinna jej sestavit a schválit. Při jeho tvorbě a obsahu se obec řídí zákonem o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a vychází z tzv. střednědobého výhledu rozpočtu. (Rekrořík, Jurajdová, Šelešovský, 2002, s. 32)

Střednědobý výhled rozpočtu obsahuje souhrn příjmů a výdajů, údaje o dlouhodobých závazcích a pohledávkách a musí být sestaven minimálně na dobu dvou až pěti let, které následují po roce, na který se sestavuje rozpočet. Střednědobý výhled je využíván zejména pro zlepšení dlouhodobého plánování, detailnější kontrolu nad hospodařením v budoucnu, řízení závazků. Pokud je tento výhled sestaven pečlivě a reálně, lze předpokládat značnou časovou úsporu při sestavování běžného rozpočtu. (Půček, 2015, s. 51)

Zpravidla sestavuje obec rozpočet jako **vyrovnaný**. Pokud je rozpočet schválený jako **schodkový**, musí být schodek vyrovnán finančními prostředky z minulých let, popř. úvěrem, výnosem z prodeje dluhopisů apod. Další možnost je schválit rozpočet jako **přebytkový**. V tomto případě budou příjmy využity v následujícím období, popř. také ke splácení úvěrů z předešlých let. (Zákon č.250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů)

Pokud dojde k situaci, že se nepodaří rozpočet pro následující rok v požadovaném termínu sestavit a schválit a rozpočtové hospodaření obce je upraveno pravidly rozpočtového provizoria. **Provizorium** lze popsat tak, že obec hospodaří podle výstupů a zkušeností

z předešlého roku. Provizorium je stanoveno většinou na přechodnou dobu, a to do té doby, než je schválený rozpočet na rozpočtový rok. (Schneiderová, Tocauer, 2018, s. 215)

Správný hospodář, to je slovní spojení, které by měl mít zejména každý zastupitel a každý, kdo jakýmkoliv způsobem vstupuje do samotného rozpočtového procesu na paměti. Jedním z jeho povinností je chovat se tak, aby s majetkem obce bylo naloženo účelně a hospodárně, a to samozřejmě v souladu s výkonem vymezené působnosti a zájmy obce. Je nezbytné rozlišovat zájmy obce od zájmů jednotlivců. Přesně určit, co je zájem obce a co nikoliv je velmi složité, každopádně však zájem obce spočívá ve všestranném rozvoji obce a naplnění potřeb jejích obyvatel. O majetek je obec povinna pečovat, musí jej chránit před poškozením a zničením. (Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách v roce 2018, SMO České republiky)

3.3.2 Příjmy a výdaje obce

Příjmy obce jsou tříděny tzv. závaznou rozpočtovou skladbou. Rozhodující skupinu tvoří příjmy **nenávratné**, které lze z ekonomického pohledu dále dělit na vlastní a cizí. Územní samosprávy mohou využívat i příjmy **návratné**, tj. úvěry a půjčky. Tyto příjmy by obce měly využívat k doplnění příjmů kapitálové povahy, a to obezřetně a plánovitě. Jedná se např. o střednědobé a dlouhodobé úvěry. Podle Schneiderové a Tocauera (2018, s. 215) se jedná o následující příjmy:

Vlastní příjmy:

- daňové příjmy,
- nedaňové příjmy,
- kapitálové příjmy.

Cizí příjmy:

- přijaté dotace.

Daňové příjmy jsou skupina příjmů včetně správních a místních poplatků. Tyto příjmy tvoří nejvýznamnější skupinu běžných příjmů a jsou především tvořeny z celostátně vybraných daní a poplatky, které nejsou součástí daňové soustavy. (Provazníková, 2007, s. 113)

Pokud plynou do rozpočtů obcí celé výnosy z daní, tedy 100 %, jedná se o tzv. **svěřené daně**. Do této skupiny patří daň z nemovitosti. Tato daň náleží vždy obci, ve které se daná nemovitost nachází. Dále náleží obci celá daň z příjmu právnických osob v případě, že je poplatníkem příslušná obec.

Do daňových příjmů obce patří tzv. **sdílené daně**. Jedná se o daně, jejichž výnos je rozdělen mezi státní, krajský a obecní rozpočet. Pro příklad jmenujme daň z přidané hodnoty, která připadá z 25,84 % obci, 9,78 % kraji a 64,38 % státu. Podobně je tomu i u daně z příjmů právnických osob. Procentní poměr, kterým budou výnosy rozdělovány mezi jednotlivé subjekty, jsou dány zákonem č.243/2000Sb., o rozpočtovém určení daní. Jedná se o systém financování všech obcí a měst v ČR, a tedy o pilíř financování obecních samospráv. (Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní)

Rozpočtového určení daní prošlo od roku 2001 velkými změnami, jejichž cílem bylo zejména posílit rozpočty měst a obcí, stabilizace těchto příjmů, vyrovnání dynamiky vývoje daňových příjmů a snížení prostorových rozdílů v daňovém výnosu. (Peková, 2011, s. 448). V tomto roce vstoupil v účinnost zákon č.243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů, který určuje druhy daní, které jsou vybírány podle daňových zákonů a jejichž výnosy plynou do rozpočtů obcí.

Konkrétní složení daňových příjmů k 1.1.2021:

- výnos daně z nemovitých věcí; příjemcem je ta obec, na jejímž území se nemovitost nachází,
- podíl na 25,84 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty,
- podíl na 25,84 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti odváděné plátcem daně, s výjimkou daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- podíl na 25,84 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- podíl na 25,84 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob s výjimkou
 - daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti odváděné plátcem daně,
 - daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
 - záloh poplatníka v paušálním režimu na daň z příjmů fyzických osob a
 - daně z příjmů fyzických osob, která je rovna paušální dani,
- podíl na 25,84 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob, s výjimkou výnosů uvedených v písmenu g) a v § 3 odst. 1 písm. a),
- daň z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
 - podíl na 1,5 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti odváděné plátcem daně, s výjimkou daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,

- podíl na 25,84 % výnosu záloh poplatníka v paušálním režimu na daň z příjmů fyzických osob a výnosu daně z příjmů fyzických osob, která je rovna paušální dani. (Zákon č.243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní)

Pro stanovení daňových podílů pro jednotlivé obce určuje Zákon č.243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní další pravidla rozdělování. Mimo vyčlenění podílu pro obec jako celek je stanoveno konkrétní procento. Toto procento, kterým se obce podílejí na procentní části hrubého výnosu daní (výjimku tvoří hlavního města Praha, Plzeň, Ostrava a Brno) se vypočte jako součet:

- poměru započtené výměry katastrálních území obce k celkové výměře katastrálních území všech obcí, vyjádřeno v procentech a násobeno koeficientem 0,03, započtenou výměrou se rozumí maximálně 10 ha na každého obyvatele,
- poměru počtu obyvatel obce k počtu obyvatel všech obcí, vyjádřeno v procentech a násobeno koeficientem 0,10,
- poměru počtu dětí a žáků navštěvujících základní či mateřskou školu zřizovanou obcí k počtu těchto dětí a žáků za všechny obce, vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,09,
- poměrů násobků postupných přechodů vypočteného pro obec pomocí koeficientů postupných přechodů, k součtu násobků postupných přechodů vypočteného za ostatní obce vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,78. Tato hodnota se dále násobí celkovým procentem, kterým se na části celostátního hrubého výnosu sdílených daní podílejí ostatní obce. (Zákon č.243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní)

Tabulka č. 1 - Koeficienty postupných přechodů

Počet obyvatel	Koeficienty postupných přechodů	Násobek postupných přechodů
0-50	1,0000	$1,000 \times \text{počet obyvatel}$
51-2 000	1,0700	$50 + 1,0700 \times \text{počet obyvatel nad 50}$
2 001- 30 000	1,1523	$2\ 136,5 + 1,1523 \times \text{počet obyvatel nad 2 000}$
30 001 a více	1,3663	$34\ 400,9 + 1,3663 \times \text{počet obyvatel nad 30 000}$

Zdroj: Příloha č. 2 k zákonu č. 243/2000 Sb., vlastní zpracování.

Propoččet pro Prahu, Ostravu, Brno a Plzeň se v podstatě propočítává shodně jako u ostatních obcí. Odlišuje se (propoččet) pouze tím, že počet obyvatel těchto měst se neupravuje koeficienty postupných přechodů, ale zvláštními přepočítávacími koeficienty.

Výnosy daně z příjmu fyzických osob (1,5 %) je mezi jednotlivými obcemi přerozdělována na základě podílu počtu zaměstnanců s místem výkonu práce v dané obci k počtu zaměstnanců ČR. Pro tyto propočty platí jiné přepočítávací koeficienty, viz tabulka uvedená níže. (Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní)

Tabulka č. 2 - Přepočítací koeficienty

Přepočítací koeficienty	
Hl. město Praha	4,0641
Plzeň	2,2961
Ostrava	2,2961
Brno	2,2961
Ostatní	1,0000

Zdroj: Příloha č. 3 k zákonu č. 243/2000 Sb., vlastní zpracování.

Mezi další daňové příjmy řadíme zejména výnosy z místních a správních poplatků.

O místních poplatcích rozhodují samotné obce. Obce, resp. jejich volené orgány rozhodují, zda a jaké poplatky na svém území budou vybírat, poplatky mají fakultativní charakter. Poplatky jsou jedním z finančních prostředků do obecních rozpočtů, v průměru však nepřesahují 2 % z celkových příjmů tohoto rozpočtu. Samotná obec může určit a rozhodnout, jaké poplatky se budou na území dané obce vybírat. Obecně závaznou vyhláškou pak může rozšířit okruh případného osvobození, upřesnit podmínky a rozhodnout o výši sazby. To vše by však měla konat v mezích zákona, které jsou dány zákonem č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích.

Každý poplatek musí mít zákonem upraveny základní náležitosti, což znamená, kdo je poplatník, předmět, základ a maximální výši poplatku, osvobození od poplatku, slevu, splatnost a případnou sankci. (Marková, 2000, s. 43)

V současné době zákon č.565/1990Sb. o místních poplatcích určuje obcím, jaké poplatky mohou vybírat, mezi ně patří:

- poplatek ze psů,
- poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt,
- poplatek za zvláštní užívání veřejného prostranství,
- poplatek ze vstupného,
- poplatek z ubytovací kapacity,
- poplatek za povolení vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst,
- poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů,
- poplatek za zhodnocení stavebního pozemku

Správní poplatky jsou zahrnuty mezi příjmy obcí a v rámci úkonů přenesené působnosti by tak měly krýt náklady s nimi spojené. Měly by plnit dva základní cíle a to, že žadatel tak přispívá poměrnou částkou na činnost správních orgánů a druhým cílem je snaha předejít zatěžování veřejné správy zbytečnými podáními. Výši poplatků a způsob výpočtů upravuje zákon č.634/2004 Sb. o správních poplatcích. Poplatky za úkony prováděné orgány územní samosprávy putují do rozpočtů obcí a krajů, poplatky za úkony státní správy pak do státního rozpočtu. Výši konkrétních poplatků nebo způsob jejich výpočtů upravuje příslušný zákon. (Zákon č. 634/2004 Sb. o správních poplatcích)

Nedaňové příjmy jsou příjmy, které pro obec znamenají nezanedbatelnou část, přestože neplynou z povinnosti uložené zákonem. Provazníková (2015) uvádí, že do skupiny nedaňových příjmů zařazujeme příjmy z vlastního podnikání, z vlastní správní činnosti, pokuty, příjmy z mimorozpočtových fondů, ze sdružování finančních prostředků, ze sbírek a darů.

Kapitálové příjmy jsou příjmy z prodeje dlouhodobého majetku, darů a příspěvků. Tyto příjmy by měly být využívány na financování investic ve veřejném sektoru, mají charakter vlastního kapitálového příjmu a při jejich prodeji by měla být provedena expertíza a měly by být oceněny podle cenové mapy. (Peková, 2011, s. 474)

Přijaté dotace jsou spojeny se snahou posílení finančních prostředků obcí a zvýšení míry finanční soběstačnosti obcí. Do územních rozpočtů jsou poskytovány investiční a neinvestiční dotace. Neinvestiční dotace jsou přidělovány formou účelových a neúčelových dotací a jsou poskytovány na financování provozních a investičních potřeb. Investiční dotace mají charakter kapitálových dotací, vedle transferů ze státního rozpočtu mohou obce žádat o přidělení dotací i z fondů EU. Poskytnutí těchto finančních prostředků je účelové a váže se ke konkrétním projektům, které korespondují s cíli politiky soudržnosti EU. (Peková, 2011, s. 475)

Výdaje lze třídit z různých hledisek, vždy je však důležité je třídit podle platné rozpočtové skladby. Z pohledu druhového hlediska je dělíme do tříd na **běžné výdaje** a **kapitálové výdaje**, ale také na návratné a nenávratné, což je velmi důležité pro případné plánování a analýzy. Z odvětvového hlediska jsou pak výdaje třízeny podle odvětví, účelu použití a funkcí. (Peková, 2011, s. 507)

Běžné výdaje

- neinvestiční nákupy – periodické výdaje za zboží a služby neinvestiční povahy (platby za provedenou práci a služby, pojistné placené zaměstnavatelem, nákup zboží a služeb, úroky, poskytnuté zálohy nebo výdaje v kontextu s neinvestičními nákupy),
- neinvestiční transfery – neopětované výdaje na neinvestiční účely dle vzoru dotací, příspěvků a dávek (neinvestiční transfery společnostem a obecně prospěšným organizacím, neinvestiční transfery a některé další platby dle rozpočtu, neinvestiční transfery některým vlastním fondům, neinvestiční transfery do zahraničí,
- neinvestiční půjčky jako návratově poskytované prostředky jiným subjektům na neinvestiční účely, a to ve stejném členění jako jsou neinvestiční transfery.

Kapitálové výdaje

- investiční nákupy – periodické výdaje na pořízení takzvaného hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku, akcií a majetku,
- investiční transfery – neopětované výdaje ve formě dotací a příspěvků na investiční účely.
- investiční půjčky – návratově poskytované prostředky subjektům především na investiční účely. (Kopřiva, Čopík, Čmejrek, 2017, s. 483-495)

3.3.3 Proces a zásady tvorby rozpočtu obce

Předpokladem dobrého hospodaření obce je dobře sestavený rozpočet. Je zapotřebí, aby se při tvorbě rozpočtu obec snažila o to, co nejpřesněji odhadnout budoucí reálné příjmy a z nich pak následně vyvodit druh a objem výdajů, to vše s ohledem na samotné priority obce. (Provazníková a Sedláčková, 2009, s. 69)

Mezi základní postupy a kroky řadíme následující:

- vypracování návrhu rozpočtu,
- zveřejnění návrhu rozpočtu,
- schválení rozpočtu,
- rozpis rozpočtu,
- hospodaření podle rozpočtu,
- změny rozpočtu,
- kontrola hospodaření,
- přezkum hospodaření,
- závěrečný účet. (Sedmihradská, 2015, s. 38)

Návrh rozpočtu sestavuje zpravidla finanční odbor společně s finanční komisí, popř. u menších obcí to může být účetní obce společně se starostou obce. Jedná se prakticky o celoroční proces a praxe ukazuje, že je vhodné, aby se příprav účastnili zastupitelé obce, kteří tak minimálně získají lepší orientaci a přehled o příjmech a výdajích dané obce.

Povinností obce je před samotným schválením zpracovaný návrh zveřejnit, a to po dobu minimálně 15 dnů s tím, že se k němu mohou občané vyjádřit. Návrh rozpočtu musí být zveřejněn až do doby, než dojde k jeho schválení zastupitelstvem obce. Schválená je tak struktura příjmů, výdajů a celková výše rozpočtu. (Sedmihradská, 2015, s. 38)

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů přesně nestanoví podrobnosti, jak má být rozpočet zpracován, stanoví však, že musí být sestaven tak, aby vyjadřoval závazné ukazatele. Na úřední desce je možno návrh zveřejnit pouze v užším rozsahu, který obsahuje údaje o příjmech a výdajích v třídění podle nejvyšších jednotek tzv. druhového třídění dle rozpočtové skladby; na internetu se musí zveřejnit v podobě, v jaké se bude předkládat ke schválení.

Po schválení rozpočtu se provede rozpis rozpočtu, jehož součástí je sdělení závazných ukazatelů těm subjektům, které jsou povinny se jimi řídit. Při rozpisu je rozpočet členěn podle podrobné rozpočtové skladby. (Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech

územních rozpočtů) Schválený rozpočet musí být opět zveřejněn společně s výkazy aktuálního čerpání finančních prostředků, a to po celou dobu platnosti, tzn. celého roku. (Schneiderová, Tocauer, 2018, s. 91)

V průběhu celého roku obec hospodaří s finančními prostředky na základě schváleného rozpočtu. Spolu s hospodařením obce je kontrolováno taktéž hospodaření právnických osob, které byly zřízeny, popř. založeny obcí. (Provazníková a Sedláčková, 2009, s. 72)

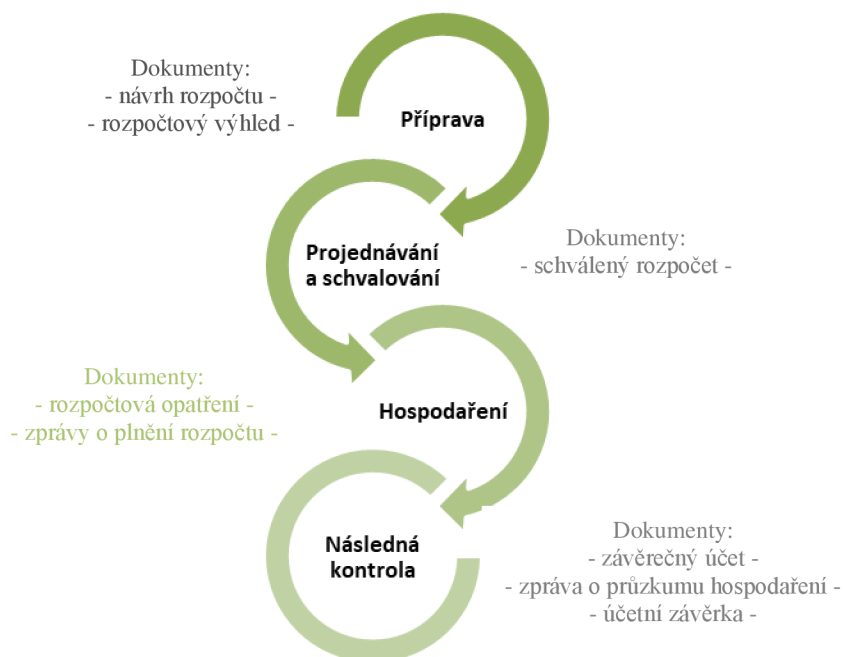
Pokud v průběhu roku nastane situace, která vyžaduje změnu rozpočtu (změna organizační, metodickou či věcnou), je možno ji provést tzv. rozpočtovým opatřením, která jsou evidována a zveřejňována podle posloupnosti. V souladu s ust. §102 odst. 2 písm. a) zákona 128/2000 Sb., o obcích, může provádět rozpočtová opatření rada obce, tam kde rada není starosta, a to pouze v takovém rozsahu, který stanoví zastupitelstvo obce.

Obce vykonávají kontrolu hospodaření podle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, po celý rozpočtový rok, významnou roli tak vykonává především kontrolní a finanční výbor zastupitelstva, které obec musí mít zřízeny. (Břeň a kol., 2008, s. 63)

Přezkum hospodaření obce představuje roční audit, kterému podléhají všechny obce. Do konce měsíce června daného roku má obec za povinnost požádat o přezkum příslušný krajský úřad, popř. mu sdělit, že přezkum obce bude zajištěn auditorskou společností. Nesplnění této povinnosti je považováno za závažný přestupek. Zpráva o provedení přezkumu hospodaření musí obsahovat závěr s vyjádřením, zda byly či nebyly zjištěny nedostatky. Tato zpráva je nedílnou součástí závěrečného účtu obce. (Jurajdová, 2007, s. 46)

Informace o hospodaření obce jsou předmětem analýzy závěrečného účtu. Projednáním závěrečného účtu je uzavřeno celoroční hospodaření obce. Zastupitelstvo obce nejpozději do konce měsíce června na svém zasedání samostatně projedná závěrečný účet s výsledkem bez výhrad či s výhradami. V případě výhrad je nutné přijmout opatření potřebných k nápravě zjištěných chyb a nedostatků. Toto projednání musí být písemně podloženo a musí být součástí zápisu zasedání zastupitelstva obce. Samotnému projednání opět předchází zveřejnění po dobu minimálně 15 dnů. (Schneiderová, Tocauer, 2018, s. 218)

Obrázek č.1 - Rozpočtový cyklus

Zdroj: Sedmihradská, 2015, s.37, vlastní zpracování.

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů je základním právním předpisem pro tvorbu, funkci a obsah rozpočtů. Mezi základní zásady tvorby rozpočtů územních samosprávních celků patří zejména tyto:

- každoroční sestavování a schvalování rozpočtu,
- reálnost a pravdivost,
- úplnost a jednotnost,
- dlouhodobá vyrovnanost,
- hospodárnost, efektivnost, účetní audit,
- publicita. (Moderní obec, 2000)

Struktura rozpočtu musí povinně dodržet členění dle tzv. druhového třídění rozpočtové skladby, tzn. uvedení jednotlivých tříd: (Schneiderová, Tocauer, 2018, s. 59)

- 1- daňové příjmy,
- 2- nedaňové příjmy,

- 3- kapitálové příjmy,
- 4- přijaté transfery,
- 5- běžné výdaje,
- 6- kapitálové výdaje,
- 8- financování.

Dle zákona č.250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů musí rozpočet obce povinně obsahovat stanovený objem finančních prostředků účelově určených na spolufinancování programu nebo projektu Evropské unie, pokud se obec na tomto podílí. Zákon dále uvádí, že rozpočet musí být sestaven tak, aby vyjadřoval závazné ukazatele, jimiž se výkonné orgány obce mají řídit. Toto platí i pro zřízené nebo založené právnické osoby obce a osoby, které budou příjemci dotací, popř. příspěvků z rozpočtu obce.

3.4 Rozhodování v obci

Zcela logický zájem obcí spravovat své vnitřní záležitosti otevřeně před svými vlastními občany, jinak řečeno „ztransparentnit“ svou vlastní samosprávu, je závislý z části na platných zákonech, ale z části také na vůli jejího vedení – zastupitelů. Pokud tedy političtí představitelé obce zamýšlejí svou vlastní politiku transparentnosti realizovat, musí začít především u sebe, a to zejména otevřeným rozhodováním zastupitelstva a rady obce. Občan obce má dle platné legislativy České republiky právo se na zastupitele obracet především v obecních záležitostech a také být přítomen zasedání zastupitelstva. Aby tento občan mohl těchto práv plně využívat, je potřebný adekvátní přístup k informacím ohledně činnosti obce, zastupitelstva, případně rady a obecního úřadu.

3.4.1 Mechanismy rozhodování v obci

Nejvyšším orgánem obce, voleným přímo občany obce, je již výše v textu uvedené zastupitelstvo obce. Ze členů zastupitelstva následně volí starostu a radu obce. Obecní úřad zajišťuje výkon rozhodnutí také jiných orgánů obce a provádí výkon přenesené státní správy. Pro všechny orgány obce je specifické, že je jim svěřena určitá rozhodovací pravomoc, a to v takové míře, kterou jim stanoví platná legislativa České republiky. Případně v míře, kterou si v mezích zákona navzájem takzvaně „udělují či odjímají“. Zastupitelstvo obce i rada obce si zřizují, pokud je to potřeba, ke své činnosti pomocné

orgány, kterými mohou být především různé výbory a komise. Jednotlivým výborům zastupitelstva obce a ani komisím rady obce není ze zákona svěřena rozhodovací pravomoc. V praxi však bývá jejich vliv na rozhodnutí zastupitelstva či rady zásadní. (Půček 2015, s. 9-25)

Vzhledem ke skutečnosti, že obce prostřednictvím svých obecních orgánů vykonávají v širším slova smyslu již dříve specifikovanou veřejnou správu, a je jim na základě platné zákonné úpravy svěřen odpovídající okruh pravomocí. Z tohoto důvodu je potřeba zajistit také účinné mechanismy kontroly jejich činnosti. Zvláštní místo zaujímá zejména kontrola ze strany veřejnosti. Aktivní účast občanů obce na správě veřejných věcí funguje jako významný kontrolní mechanismus a také garant „transparentního“ a efektivního výkonu samosprávy. Výše uvedené schéma kontroly činnosti obce ovšem vyžaduje porozumění tomu, o jakých otázkách jednotlivé orgány obce rozhodují, a také jakým systémem (způsobem) přijímají svá rozhodnutí, jakým způsobem je možné ovlivnit výše uvedený rozhodovací proces a tím z pozice občana participovat na vlastním výkonu samosprávy.

Mezi zásady tvorby mechanismů rozhodování v obci patří níže uvedené oblasti: (Půček 2015, s. 95-101)

- zveřejňování podkladů k práci zastupitelstva,
- průběh jednání zastupitelstva,
- výstupy z jednání,
- vzorový jednací řád,
- ucelené zveřejňování informací,
- sdílení informace projednávaných na zastupitelstvu, ze zasedání rady a jednotlivých komisí.

Zastupitelstvo obce by mělo připravovat a také zveřejňovat dlouhodobější plán zasedání. Takový plán je nejen vhodnou pomůckou pro občany obce. Zásadní roli má pro takzvané neuvolněné zastupitele. Vhodné je zveřejňovat plány jednání zastupitelů obce na rok dopředu, a to vždy s časovou rezervou před ukončením roku. Schvalování takového plánu je velmi běžné zejména na malých a středních samosprávách. Veřejnost na základě výše

uvedeného nemá další možnosti, jak se s obsahem seznámit před zasedáním zastupitelstva. Tudíž nemusí být známo, o čem zastupitelstvo v reálné době rozhoduje. Zákonem daná povinnost oznámit veřejnosti informace o zasedání zastupitelstva pak má pochybnou hodnotu. Zákon v tomto případě nechává obcím širší míru samostatnosti, když pouze stanoví, že samospráva informuje pouze o místě, termínu zasedání a navrženém programu, a to nejméně 7 dní před vlastním uskutečněním zasedání. (Zákon č. 128/2000)

Aby samospráva obce splnila legislativní podmínky takzvané „otevřenosti rozhodování vůči svým občanům“, je nařízeno uveřejnit mimo pozvánky také projednávané materiály s předstihem. Každý návrh usnesení by měl být provázen takzvanou „důvodovou zprávou“, která musí mít stanovenou formu a obsahuje zejména informace ve stanovené struktuře, která zastupitelům a občanům umožňuje představit si náhled o tom, o čem zastupitelstvo hlasuje, případně o skutečnosti, které informace si mohou doplnit nebo v případě potřeby vyžádat. Důvodová zpráva obsahuje komplexní a jednoznačné zdůvodnění návrhu včetně zohlednění případných dalších možností, a následné zhodnocení dopadů na občany. Vždy je součástí návrhu seznam dotčených subjektů.

Důvodová zpráva musí obsahovat:

- popis aktuálního stavu a jeho případných nedostatků;
- odůvodnění navrhovaných opatření a jejich ekonomický případně jiný dopad;
- s jakými orgány či subjekty byl výše uvedený návrh projednán, včetně jejich stanovisek.

Z hlediska účasti veřejnosti na zasedání je nejdůležitějším aspektem to, jak se mohou občané jednak vyjadřovat k jednotlivým projednávaným bodům zasedání, a jak mohou využívat obecné možnosti interpelovat členy zastupitelstva obce.

Zákon o obcích konstatuje, že každý občan v rámci dané samosprávy se může vyjádřit na zasedání zastupitelstva obce v souladu s jednacím řádem a současně může podávat námítky k problematice návrhu rozpočtu obce a takzvanému „závěrečnému účtu obce“ za uplynulé období. V rozporu se zákonem není jednání obcí, při kterém používají legislativní formulaci, že je něco v souladu s jednacím řádem. Nezodpovězené dotazy přímo na zasedání zastupitelstva, pokud nejsou tomuto orgánu známy, jsou považovány za dotazy ve smyslu zákona 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. (Zákon č. 106/1999)

Co se týče výstupu z jednání, existují dva druhy pořizování záznamu z jednání samosprávy. Jedním je takzvaný doslovný přepis jednání zastupitelstva obce. Mimo tohoto listinného způsobu může být ještě prováděn záznam zvuku, anebo obrazu, což je přípustné. V poslední době se diskutuje o legálnosti těchto záznamů. Zákon ukládá pouze povinnost pořádat z jednání zastupitelstva zápis. Vymezuje ovšem pouze minimální pravidla pro jeho obsah. Tento záznam musí obsahovat rámcově průběh samotné diskuze. Zároveň musí zápis zaznamenat na jednání položené otázky a v případě, že zůstaly nezodpovězeny, musí být přílohou výše uvedeného zápisu.

Mimo výše uvedené postupy musí také existovat takzvaný jednací řád, který zobecňuje veškeré možné či přípustné alternativy jednání. Tento jednací řád je garantem veřejné kontroly rozhodování zastupitelů obce a současně je dokumentem, který při změně politického vedení organizuje další činnost dle platné legislativy.

Podstatné je, aby zveřejňované informace byly komplexní a jednoznačné. Nejlépe se osvědčuje předávání informací pomocí webových stránek obce.

3.4.2 Participace občanů

Pojem participace se v současné době používá velmi často pro označení určitého vztahu mezi státní správou či samosprávou a veřejností. Případně to může být vztah mezi dalšími aktéry veřejného života, jako jsou například podnikatelé a firmy.

Navýšení participace občanů vedou k rozšiřování okruhu aktérů ve veřejné správě. Přínosem těchto procesů má být vyšší demokratizace rozhodování na lokální úrovni, tedy v obcích, a zvýšení efektivity výkonu správy. Můžeme tedy konstatovat, že má-li veřejnost získávat informace o důležitých, a tedy i kontroverzních rozhodnutích ihned na počátku rozhodovacího procesu, a je-li umožněno do tohoto procesu konstruktivně vstoupit, výrazně se snižuje riziko ostrých konfliktů v dalších fázích rozhodování. Pomocí participace občanů na rozhodování v obcích je navíc možné navázat energii řady lidí, která by jinak zůstala nevyužitá. (Moderní obec, 2022)

Je ale také potřeba vidět, že navýšením počtu aktérů veřejné správy se také jako v obdobných případech problematizují možnosti takzvané „legitimizace“ jednotlivých politik. Nabízí se otázka, jakým právem a následně způsobem chtějí zasahovat do politického dění organizace

a lidé, jež nebyli zvoleni legitimně ve volbách. Nelze ani tvrdit, že zvýšení efektivity správy dosáhneme automaticky pomocí participace a partnerství občanů v rámci obce. Platí, že čím větší množství lidí se na rozhodování podílí, tím obtížnější a také zdlouhavější může být celý rozhodovací proces. Ve většině případů platí, že participace občanů na rozhodování v rámci obce může být vysoce užitečným principem, ale jen pokud je používán adekvátním způsobem.

K participaci občanů na rozhodovacím procesu veřejné správy a samosprávy vybízí také Evropské unie, a to přímo pomocí dotačních programů, nebo nepřímo formou doporučení. Také instituce v rámci České republiky, například Ministerstvo vnitra České republiky, hodnotí význam participace velmi pozitivně. Na výše uvedeném ministerstvu působí pracovní skupina, určená pro zapojování veřejnosti do rozhodování správy a samosprávy, jejímž hlavním úkolem je zpracovávat koncepční materiály určené pro zavádění principů participace do lokální politiky a veřejné správy.

Odborná literatura se na tuto problematiku zaměřila také. Ta zjistila v rámci analýzy této problematiky některé negativní bariéry.

Především v praktickém uplatňování výše uvedeného principu. Zaprvé na straně samotných občanů obce, kteří často nejsou nakloněni myšlence, že by se mohli spolupodílet na rozhodování a snažit se prosazovat své představy, zadruhé na straně představitelů obecních samospráv, jež nemají zájem tuto participaci umožnit. Organizace takzvaného neziskového sektoru jsou na participaci rozhodování v rámci obcí připraveni jen málo, nemají pro účast na veřejném rozhodování dostatek kvalifikace ani zdrojů. Zjištěné nedostatky existují i na úrovni úpravy participačních procedur. Pokud je zájem uplatňovat participační prvky dlouhodobě a koncepčně, je potřeba dát tomuto určitý řád, a vyčlenit organizační a personální zdroje. V rámci České republiky se však často spolupráce úřadu s občany, neziskovými organizacemi a podnikateli váže především na osobní vazby mezi jednotlivci. (Moderní obec, 2022)

Zkušenosti z České republiky i ze zahraničí ukazují, že problematika participace se především úspěšně rozvíjí tam, kde představitelé samosprávy mají zájem o využití jejích možností, a aktivně usilují o to, aby svým občanům výše uvedené rozhodovací procesy přiblížili, a následně vtáhli tyto občany do nich. Existují také účinnější a náročnější metody, jako jsou organizace nejrůznějších anket, kulatých stolů, telefonických dotazníků a

pracovních setkání. Aktivní práce ze strany zastupitelů a pracovníků obecních úřadů může zajistit, aby včlenění občanů a dalších organizací nebyla jen formalitou, ale naopak nástrojem efektivní a demokratické správy veřejných záležitostí. (Moderní obec, 2022)

3.4.3 Klíčové dokumenty obce

Mezi základní dokumenty obce patří především:

- profil obce,
- územní plán obce,
- strategický plán obce,
- plán rozvoje obce.

Profil obce jako dokument je podkladem a hlavním faktografickým materiálem pro další kroky procesu strategického plánování v rámci obce. Slouží k vypracování takzvané SWOT analýzy obce a je také podkladem pro odhad dopadů očekávaných výsledků navrhovaných rozvojových aktivit a pro jejich zpětné hodnocení.

Územní plán obce je součástí územně plánovací dokumentace a vydává se vždy pro území v rámci jedné obce. Tento dokument musí být v souladu s nadřazenou plánovací dokumentací, a tedy v souladu s územní dokumentací kraje a je vydán pro celé území České republiky. Územní plán dané obce se vždy vydává ve formě opatření obecné povahy, má smíšený charakter právního aktu, a stojí tak v pozici mezi závazným právním předpisem a samostatným individuálním rozhodnutím. Obsah zemního plánu je po schválení závazný pro rozhodování o dotčeném území.

Územní plán obsahuje zejména základní princip rozvoje území obce a jeho plošné prostorové uspořádání. Vymezuje v rámci svého obsahu zastavěné území, plochy a koridory: (MMR ČR, 2022)

- zastavitelné plochy, tedy plochy, v nichž lze umísťovat, povolovat a realizovat stavby,
- plochy přestavby,

- plochy určené pro veřejně prospěšné stavby a opatření, které lze následně vyvlastnit

Územní plán stanovuje podmínky pro využití určených ploch. Územní plán také určuje, jaké využití konkrétní části území je nepřístupné, jaké je ještě přípustné, případně v obou případech, za jakých podmínek. Pomocí tohoto dokumentu je možno stanovit výškovou nebo plošnou regulaci dotčeného území, její charakter a strukturu.

Jedním z nejdůležitějších dokumentů, který zpracovává samospráva v rámci každé obce je takzvaný „strategický plán obce“. Jedná se o dokument, který ve své podstatě zahrnuje plánování života v obci na 5–10 let. Jedná se tedy v tomto případě o střednědobé plánování. Východiskem tohoto dokumentu jsou dlouhodobé vize rozvoje v rámci daného regionu.

Tento výše uvedený dokument slouží různým účelům. Již bylo zmíněno, že jeho primárním úkolem je vytvářet východiska pro plánování zastupitelstva na krátkodobé až střednědobé úrovni. Současně však slouží běžným občanům obce jako určitý informační kanál o záměrech vývoje obce. Strategický plán obce obsahuje především nutná přijímaná opatření a určuje také jednotlivé činnosti se specifikací jednotlivých nositelů těchto úkolů. Mimo jiné tento dokument obsahuje způsoby financování těchto obecních aktivit. Ve své podobě je zpracování strategického plánu obce nutno chápat jako periodický nikdy nekončící proces, který je ve své podstatě velmi kreativní a také interaktivní. Do tohoto procesu jsou zapojeni nejen zástupci obce – zastupitelé, ale také zástupci neziskových organizací nebo místní či regionální podnikatelé. Současně se postupně zvyšuje význam výše zmíněného plánování, jelikož je nutný vzhledem k možnostem obcí čerpat finanční prostředky z fondů Evropské unie. Toto plánování pozitivně ovlivňuje identifikaci zásadních projektových záměrů pro obec zejména ve vztahu na cíle rozvoje obce. (MMR ČR, 2022)

Jak již bylo výše uvedeno, jedná se o dokument s vizí až na dobu 10 let. Je ovlivňován v posledních desetiletích podle programu jednotlivých investičních okruhů Evropské unie. Garantem metodiky pro tvorbu tohoto strategického dokumentu obcí je v rámci platné legislativy Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. Cílem sestavení strategického plánu obce je určení zásadních problematických oblastí pro další rozvoj obce, určení finančních investičních toků v budoucnosti, a určení finančních zdrojů, které mohou být na stanovené cíle použity. V rámci sestavování dokumentu jsou využívány dotazníky, ankety a veřejná setkání. (MMR ČR, 2022)

4 Vlastní práce

4.1 Obec Žabovřesky

Jedná se o samostatnou obec s vlastní samosprávou, která se nachází 12 km západně od krajského města České Budějovice. Obec se nachází ve dvou katastrálních územích a je tvořena dvěma místními částmi. Druhou místní částí je obec Dehtáře, která leží v těsné blízkosti rybníka s totožným názvem. Rybník Dehtář je zařazen do území chráněných ptačích oblastí Natura 2000 a jeho rozloha činí bezmála 250 ha. (Informace o obci Žabovřesky, 2022)

Název: OBEC ŽABOVŘESKY

Sídlo: Žabovřesky 43, 373 41 Hluboká nad Vltavou

Kraj: Jihočeský

ORP: České Budějovice

IČO: 00245747

ZUJ: 545368

Katastrální výměra: 1 184 ha

Počet částí: 2

4.1.1 Historie obce

Nejstarší zmínky o osídlení obce pocházejí z doby neolitu a jsou spojovány s výrobou keramiky a zemědělské výroby. Archeologické nálezy pocházejí z doby bronzové a doby raného středověku. První zmínky o vesnici jsou historicky zaznamenány již z roku 1334, kdy byla součástí tvrze Poděhusy u Netolic. Král Jan Lucemburský ji téhož roku směnil s Páný z Rožmberka za hrad v Janovicích nad Úhlavou a zřejmě proto se ve znaku objevuje i pětilistá růže Pánů z Rožmberka.

Ve znaku obce se mimo pětilisté růže objevuje žába. Zastoupení tohoto živočišného druhu se dostalo do samostatného názvu obce zřejmě díky hojného množství okolních rybníků,

rybníčků, mokřin a louží, ze kterých se hlasité kvákání a vrískání ozývá. Místní obyvatelé to berou jako specifickou charakteristiku, která k jejich malebné obci jednoznačně patří. (Historie obce Žabovřesky, 2022)

4.1.2 Občanská vybavenost obce

Obec má poměrně dobrou úroveň občanské vybavenosti. V obci funguje zrekonstruovaná prodejna se smíšeným zbožím, multifunkční obecní budova s kulturním domem, obecním úřadem, restaurací a knihovnou. V provozu je mateřská škola s kapacitou 22 dětí, jejímž zřizovatelem je obec. Pro sportovní vyžití je k dispozici nově vystavěné multifunkční hřiště, areál sportoviště, fotbalové a dětské hřiště. Obec je zásobována pitnou vodou, je odkanalizována a má čistírnu odpadních vod. V místní části Dehtáře čistírna odpadních vod chybí. Obec do budoucna realizaci plánuje společně s dokončením kanalizace celé této části.

Obec není plynofikovaná a ani o plynofikaci neuvažuje. Zemědělská společnost Dubné a.s., která v obci podniká a působí, provozuje bioplynovou stanici. V minulých letech obec s touto společností jednala o využití odpadového tepla (zdroj vytápění obecních a soukromých objektů), bohužel nedošlo ke vzájemné dohodě. Z důvodu vysokých vstupních nákladů již obec s touto možností do budoucna nepočítá.

Dopravní spojení je zajištěné hromadnou autobusovou dopravou. Jedná se především o spojení směrem do nedalekého krajského města České Budějovice. Spojení je v pracovních dnech dostatečné, o víkendu zcela chybí.

Jak v samotné obci, tak její místní části a chatové osadě Dehtář mají obyvatelé možnost třídění odpadu. Na několika místech jsou zřízena kontejnerová stání na plast, kovový odpad, papír, oleje a sklo. Lze likvidovat biologický odpad, baterie a drobný elektroodpad. Dvakrát ročně je zajištěn sběr nebezpečného a velkoobjemového odpadu. Obec nezajišťuje žádné sociální služby. (Eliášová, 2019)

4.1.3 Obyvatelstvo obce

V obci a místní části bylo k 31.12.2022 hlášeno 419 obyvatel, průměrný věk byl 42,8 let. Samotná obec v posledních letech zaznamenává prakticky neměnný stav obyvatel. Na rozdíl od jiných obcí v okolí Českých Budějovic si zachovává svůj typický ráz venkova a nezaznamenala rostoucí stavební boom. Důkazem toho je i nízké saldo přírůstku obyvatel.

Zatímco ve většině obcí ORP České Budějovice a mikroregionů převažuje pozitivní migrační přírůstek, v obci Žabovřesky se nikterak nezvyšuje počet obyvatel přirozeného přírůstku, prakticky neměnné jsou taktéž hodnoty migračního a celkového přírůstku.

Hustota obyvatelstva k 31.12.2021 činila 35,4 obyvatel na 1 km², což je velmi pod průměrem jak v Jihočeském kraji, kde byla tato hodnota 63,3 obyvatel na 1 km², tak v ORP, kdy byla hodnota 176 obyvatel na 1 km².

Tabulka č.3 - Změny počtu obyvatel – migrační a přirozený přírůstek za období 2014–2021

Přirozený přírůstek	Změny počtu obyvatel		Celkový přírůstek
	Migrační přírůstek		
2	1		3

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování.

Z následující tabulky je patrné, že průměrný věk obyvatelstva obce se bohužel neustále zvyšuje, obec „stárne“. V obci se projevuje narůstající trend obyvatel v postproduktivním věku a seniorů a zvyšování průměrného věku obyvatel.

Tabulka č. 4 - Vývoj počtu obyvatel a průměrného věku v letech 2014–2021

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Počet obyv.	428	420	410	414	422	419	424	419
Prům. věk	40,5	41,9	41,7	41,5	41,8	42,3	42,6	42,8

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování.

Jak již je uvedeno, obec v posledních letech nezaznamenala žádný stavební boom. Samotná obec není vlastníkem stavebních pozemků a z řad soukromých vlastníků o výstavbu není zájem.

Tabulka č. 5 - Dokončené byty v letech 2014–2021

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1	0	1	0	3	1	1	3

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování.

4.1.4 Spolkový život v obci

Jedním z faktorů pro rozvoje venkovského regionu je spolkový život v obci. Samotná obec v této rovině nikterak nezaostává. Působí v ní celá řada spolků, která je aktivní. V průběhu celého roku tyto skupiny zajišťují celou řadu sportovních a společenských akcí. Snad jedinou výjimku tvořily roky „poznamenané“ pandemií Covid19. Snahou obce je tyto spolky v rámci svých možností nejen finančně podporovat, ale samozřejmě je podpora s ohledem na poskytnutí obecních prostor, pomoc při administrativě žádostí o dotace samotných spolků apod. Nejméně čtyři krát v roce obec vydává Zpravodaj obce, jehož prostřednictvím jsou obyvatelé informováni o dění v obci, ale i blízkém okolí.

Aktivní spolky v obci:

- SDH Žabovřesky
- Místní spolek ČČK (pořádání burz, kurzů, přednášek pro obyvatele v obci)
- Myslivecký spolek Jarov – Břehov
- Spolek seniorek (pravidelné měsíční setkávání, čtení dětem)
- TJ Sokol Žabovřesky (fotbal, zejména mládežnický)

Zajímavé akce v obci:

- Každoroční setkání heligonkářů
- Setkání rodáků spojená s výročí spolků

- Setkání obcí s názvem „žab“ (každoroční setkání v obcích s názvem obsahujícím slovo žába)
- Den dětí, různé tvoření pro děti, vítání občánků, den matek
- Obecní bál
- Stavění máje
- Posezení s dechovkou
- Loučení s létem, letní kina
- Příměstské tábory

4.1.5 Ekonomická aktivita, podnikání

Díky dobré vzdálenosti do krajského města, které nabízí mnoho pracovní příležitostí je v obci poměrně nízká nezaměstnanost, která se v současné době pohybuje okolo 2,8 %. Jihočeský kraj vykazuje v současné době hodnotu 2,57 %. Za prací a vzděláním vyjíždí většina obyvatel. Většina obyvatel nejčastěji do blízkého krajského města, příp. do okolních obcí.

Z podnikatelských subjektů, které v obci působí je největší podíl živnostníků. Nejčastěji je zastoupena oblast těžby a průmyslu, stavebnictví a velkoobchodu, maloobchodu, opravy a údržby motorových vozidel.

V obci má sídlo Zemědělská společnost Dubné a. s. Je tak největším zaměstnavatelem v obci a v současné době zaměstnává cca 90 lidí z obce a okolí. Společnost hospodaří cca na 3 000 ha půdy.

Tabulka č. 6 - Podnikatelské subjekty se zjištěnou aktivitou v letech 2014–2021

Členění podle oblasti působení	Rok							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Zemědělství, lesnictví, rybářství	3	4	3	3	3	3	4	4
Těžba a průmysl celkem	11	11	10	10	10	11	13	13
Stavebnictví	7	7	8	10	8	10	12	11
Velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel	7	6	10	11	10	11	12	12
Doprava a skladování	3	2	2	1	1	1	2	2
Ubytování, stravování a pohostinství	6	7	4	3	3	3	3	3
Informační a komunikační činnosti	0	0	0	0	0	0	0	0
Peněžnictví a pojišťovnictví	0	0	0	0	0	0	0	0
Činnosti v oblasti nemovitostí	0	0	0	0	0	0	0	0
Profesní, vědecké a technické činnosti	6	8	8	8	10	10	9	8
Administrativní a podpůrné činnosti	0	0	0	0	0	0	0	0
Veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení	1	2	2	2	2	2	2	2
Vzdělávání	1	1	1	2	3	3	3	3
Zdravotní a sociální péče	0	0	0	0	0	0	0	0
Kulturní, zábavní a rekreační činnost	3	2	2	2	2	2	2	2
Ostatní	4	5	4	4	3	3	3	2
CELKEM	53	56	54	56	55	60	68	64

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování.

Tabulka č. 7 - Podnikatelské subjekty podle převažující činnosti k 31.12.2021

Členění podle předmětu činnosti	Registrované podniky	Podniky se zjištěnou aktivitou
Zemědělství, rybářství, lesnictví	6	8
Průmysl celkem	15	37
Stavebnictví	22	30
Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	20	33
Doprava a skladování	6	12
Ubytování, stravování a pohostinství	7	16
Informační a komunikační činnosti		8
Peněžnictví a pojišťovnictví	1	10
Činnosti v oblasti nemovitostí	1	3
Profesní, vědecké a technické činnosti	16	31
Administrativní a podpůrné činnosti		6
Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	2	1
Vzdělávání	4	6
Zdravotní a sociální péče		3
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	6	7
Ostatní činnosti	6	23
CELKEM	117	64

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování.

Tabulka č. 8 - Podnikatelské subjekty podle právní formy k 31.12.2021

Členění podle právní formy podnikání	Registrované podniky	Podniky se zjištěnou aktivitou
FYZICKÉ OSOBY CELKEM	99	55
- fyzické osoby podnikající dle živnostenského zákona	90	48
- fyzické osoby podnikající dle jiného než živnostenského zákona	7	5
Zemědělní podnikatelé	2	2
PRÁVNICKÉ OSOBY CELKEM	18	9
Obchodní společnosti	8	6
- akciové společnosti	1	1
Družstva	-	-
CELKEM	117	64

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování.

4.1.6 Strategické dokumenty obce

Obec má zpracovány dva základní strategické dokumenty, jimiž jsou Strategie rozvoje obce a Územní plán obce, vč. změn a studií. V současné době má zpracován dokument Plán rozvoje sportu.

Strategie rozvoje obce Žabovřesky vznikla v období měsíců červenec–říjen 2021, částečně navazuje na strategii rozvoje obce Žabovřesky 2016–2020. Obsahuje základní informace o obci, specifikaci rozvojových oblastí ale především návrhy rozvoje obce pro koncipované období let 2022–2027. Schválena byla na zasedání Zastupitelstva v prosinci 2021.

Na jejím zpracování se podíleli Lucie Eliášová – starostka, Ing. Mirka Machová – MAS Blanský les – Netolicko o.p.s. a členové Zastupitelstva obce Žabovřesky.

Strategie slouží také jako podklad pro získávání dotací na stanovené rozvojové projekty obce. Za její implementaci je zodpovědné Zastupitelstvo obce, které bude strategii průběžně zhodnocovat. Strategie může být dle potřeby měněna a doplňována na základě rozhodnutí Zastupitelstva obce. Dokument (SRO) je rozdělen dle priorit, které si zastupitelé stanovili

pro období šesti let. Jako hlavní prioritou bylo určeno zajištění bezproblémového provozu obecních budov a objektů, jejich opravy a údržba. Do zásobníku této priority byla zařazena např. rekonstrukce prostor v hasičské zbrojnici, změna způsobu vytápění, doplnění herních prvků v areálu TJ Sokol, rekonstrukce podlah a podlahové topení mateřské školy. Mezi další priority nižšího významu patří zajištění údržby a obnovy infrastruktury v obci, v zásobníku těchto projektů jsou zařazeny opravy místních komunikací, vybudování čistírny odpadních vod v obci Dehtáře údržba a obnova krajiny. Ve strategickém plánu není opomenuta priorita podpory místních spolků, spolkových aktivit, podpora služeb v obci, ochrana kulturního dědictví a památek v obci a podpora vzdělávání.

Uvedené projektové záměry v zásobníku projektů budou realizovány v závislosti na momentální potřebnosti a finančních prostředcích obce.

Územní plán obce je dokumentem schváleným v říjnu roku 2016. Zastupitelstvo obce pracovalo na jeho vyhotovení více než 8 let. Z pohledu stávajících zastupitelů se nejedná o bezchybně dokonalý dokument. Zastupitelstvo obce dokončilo a schválilo územní plán obce s tím, že veškeré úpravy budou řešeny změnami. Rozhodnutí o dokončení ovlivnila zejména doba s ohledem na finanční náklady s tím spojené. Obec v současné době shromažďuje případné žádosti a podněty pro případné změny. Územní plán prošel změnou č. 1 v roce 2020 a to jen v textové části, žadatelem byla ZS Dubné a.s. Změna č. 2 a č. 3 proběhly v letech 2021 a 2022. Jedná se o změny týkající se urbanistická koncepce, včetně vymezení zastavitelných ploch, ploch přestavby a systému sídelní zeleně. Finanční náklady spojené se změnami byly hrazeny samotnými žadateli.

4.1.7 Hospodaření obce

Z analýzy podkladů obce je zřejmé, že po celou dobu sledovaného období obec schvaluje rozpočet na další rok jako přebytkový s tím, že přebytek ve výši 475 tis. Kč je použitý ke splácení dlouhodobého úvěru. Sestavování rozpočtu je vždy v souladu se Zákonem 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech. Informace k rozpočtu jsou zveřejňovány v termínu. Zastupitelstvo obce schvaluje do konce června závěrečný účet s výsledkem bez výhrad společně se zprávou o výsledku přezkumu hospodaření obce. Tím vyjadřuje souhlas s celoročním hospodařením. Obec s výjimkou roku 2019 (ztráta 335 tis. Kč) hospodaří se ziskem. V roce 2014 se ziskem (po zdanění) ve výši 1 434 tis. Kč, rok 2015 2 231 tis. Kč,

rok 2016 1 843 tis. Kč, rok 2017 2 046 tis. Kč, rok 2018 2 416 tis. Kč, rok 2020 1 155 tis. Kč, rok 2021 2 095 tis. Kč.

Tabulka č. 9 - Hospodaření obce v letech 2014–2021

Příjmy/Výdaje obce v tis. Kč		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Příjmy	Daňové	5375	5647	5666	6059	6618	7322	6902	7722
	Nedaňové	871	807	920	858	1410	1070	753	986
	Kapitálové	47	57	21	83	274	0	36	0
	Dotace	331	472	1115	1617	1428	2108	2995	3294
	PŘÍJMY CELKEM	6624	6983	7722	8617	9730	10500	10686	12002
Výdaje	Zemědělství a lesy	247	213	202	338	45	380	204	307
	Průmysl (místní komunikace, energie, ČOV)	603	4028	459	494	1310	4118	2990	1563
	Vzdělávání (ZŠ a MŠ)	468	298	323	231	610	1167	865	835
	Kultura, církev a sdělovací prostředky	252	180	209	384	497	766	259	287
	Tělovýchova a zájmová činnost	53	150	50	561	50	104	132	5062
	Bydlení, komunální služby a územní rozvoj	63	290	318	186	230	76	289	89
	Ochrana životního prostředí (nakládání s odpady)	620	638	731	1235	1985	1577	1440	1319
	Bezpečnost (požární ochrana, krizová činnost)	200	234	926	1185	138	166	460	368
	Veřejná správa (zastupitelské orgány a činnost místní správy)	2166	1991	1589	1798	1790	2140	2152	2545
	VÝDAJE CELKEM	4672	8022	4807	6412	6655	10494	8791	12375

Zdroj: OÚ Žabovřesky, vlastní zpracování.

Dle výše uvedené analýzy jsou příjmy obce dělené na daňové, nedaňové, kapitálové a dotace. Daňové příjmy jsou sdílené daně prostřednictvím Finančního a Celního úřadu, dále pak místní poplatky. Postupné zvyšování v průběhu sledovaného období je důkazem zvyšování RUD. V případě samotné obce tvoří největší část příjmem za svoz komunálního odpadu. Nedaňové příjmy jsou příjmy z poskytovaných služeb, prodeje zboží, příjmy z pronájmu nemovitého a movitého majetku. Dle analýzy tvoří největší část těchto příjmů pronájem vodohospodářského majetku a pachtovné. Kapitálové příjmy jsou příjmy z prodeje akcií a prodeje pozemků. Tyto příjmy tvoří jen nepatrnou část, a to především z důvodu, že se zastupitelé obce shodli, že prodej pozemků není v zájmu obce.

Dotacemi rozumíme především transfery přijaté z Krajského úřadu Jihočeského kraje, a to v podobě investičních (pro samotnou obec např. prostředky na rekonstrukci a modernizaci majetku) nebo neinvestičních (např. na vybavení sportovišť, činnost Jednotky sboru dobrovolných hasičů obce (JSDHO) apod. Dle výše uvedeného je zcela jisté, že se obci daří tyto příjmy do obecního rozpočtu přivést.

Výdaje obce tvoří běžné a kapitálové. Jejich samotná výše má vazbu na poskytnuté dotace.

Běžnými výdaji jsou např. výdaje za materiál, zboží, služby, transfery spolkům a veřejným rozpočtům, spotřeba energie, poplatky, nájemné, nákup drobného majetku, příspěvky na činnost zřizovaným organizacím, pohonné hmoty, platy zaměstnanců, odměny členům zastupitelstva, pojištění, bankovní úroky, bankovní poplatky. Kapitálovými výdaji jsou výdaje na pořízení nového majetku, a to jak pozemků, budov a staveb, tak nákup strojů a zařízení. Ve sledovaném období jsou prakticky neměnné výdaje pro obhospodařování lesa (výměra 81,6 ha). Výraznější změna se např. projevuje v roce 2015 (4 028 tis. Kč), kdy došlo k rekonstrukci páteřní návesní komunikace. V roce 2019 (4 118 tis. Kč) obec investovala finanční prostředky do rekonstrukce prodejny se smíšeným zbožím. Rekonstrukce návesního rybníčku proběhla v roce 2020 (2 990 tis. Kč) a jedna z nejvýraznějších položek je zaznamenaná v roce 2021 (5 062 tis. Kč) kdy bylo vybudováno nové multifunkční hřiště.

4.1.8 Realizace projektů v minulých letech

V roce 2013 došlo ke změně v RUD. Obci se tak postupně navýšily příjmy, a s ohledem i na tuto skutečnost se podařilo zrealizovat celou řadu potřebných projektů.

Úvěr poskytnutý z roku 2010 na rekonstrukci obecní multifunkční budovy ve výši 1 800 tis. Kč byl v polovině roku 2022 uhrazen a obec nemá žádný jiný investiční úvěr. Jelikož obec hospodaří s omezeným rozpočtem, snaží se plně využívat k realizaci některých svých aktivit dotace. Jedná se zejména o dotace v rámci Akčního plánu Jihočeského kraje, např. Program obnovy venkova, program Podpory venkovských prodejen, program Investiční dotace pro jednotky SDH obcí, program neinvestiční dotace pro jednotky SDH obcí, program Podpora oprav a rekonstrukcí místních komunikací aj.

Pro rekonstrukci a oprav vodních nádrží obdržela dotace MZE z programu Opatření k ochraně přírody a k adaptaci na klimatickou změnu (podprogram Podpora opatření na drobných vodních tocích a malých vodních nádržích). V letošním roce má příslib z téhož programu na opravu další vodní nádrže. V roce 2021 vybuodovala ve sportovním areálu nové multifunkční hřiště, bezmála polovinu finančních nákladů obdržela z MMR z programu Podpora budování a obnovy míst pasivního odpočinku.

Obec Žabovřesky je členem MAS Blanský les Netolicko o.p.s. a prostřednictvím aktivit této místní akční skupiny obdržela transfery z MZE v Programu rozvoje venkova 2014–2020 (administrátorem SZIF). Jednalo se o finanční prostředky např. na rekonstrukci sociálního zařízení mateřské školy, dovybavení kulturního domu. Z těchto prostředků byly taktéž realizovány dvě etapy pořízení kompostérů pro obyvatele obce. Projekty byly realizovány v rámci Strategie komunitně vedeného místního rozvoje (SCLLD).

Tabulka č. 10 - Příklady zrealizovaných projektů v letech 2014–2021

Rok	Účel	Vynaložené prostředky	Výše dotace
2014	Nákup čerpadel pro JSDHO	84	55
	Tepelné čerpadlo MŠ	181	x
	Oprava kanalizace Dehtáře	201	x
2015	Teleskopický stožár JSDHO	122	81
	Kontejnerová stání	172	103
	Rekonstrukce komunikace náves	3 798	x
2016	Oprava sakrální stavby	99	64
	Oprava střechy hasičské zbrojnice	335	192
	Výměna vrat hasičské zbrojnice	301	200
2017	Dětská hřiště	470	215
	Zateplení hasičské zbrojnice	925	646
	Výměna oken hasičské zbrojnice	128	x
2018	Nákup traktůrku	361	105
	Oprava sakrální stavby	166	62
	Oplocenky lesních porostů	174	50
	Revitalizace zeleně v obci	407	343
2019	Zateplení budovy MŠ	420	230
	Oprava MK Žabovřesky	1 660	703
	Rekonstrukce prodejny – zateplení	525	280
	Rekonstrukce prodejny – topení	389	268
2020	Úprava návsi – I. Etapa – ÚK č. 17	500	270
	Vybavení do prodejny	166	115

	Oprava požárního automobilu	298	150
	Oprava vodní nádrže p. č. 273	1 517	1 100
2021	Rekonstrukce chodníku	530	270
	Zastřešení prodejny	165	109
	Úprava kabin TJ Sokol	571	260
	Dýchací přístroje JSDHO	84	58
	Oprava požárního automobilu	172	90
	Rekonstrukce soc. zařízení MŠ	429	280
	Dovybavení kulturního domu	121	97
	Multifunkční hřiště	4 256	2 000

Zdroj: OÚ Žabovřesky, vlastní zpracování.

4.2 Obec Dubné

Obec je taktéž samostatná s vlastní samosprávou. Leží v malebném jihočeském prostředí, obklopena rybníky, v úpatí chráněné krajinné oblasti Blanského lesa. Od krajského města České Budějovice je vzdálená 8 km. Tvořena je 4 částmi, obcí Dubné, Třebín, Jaronice a Křenovice.

Název: OBEC DUBNÉ

Sídlo: Dubné 60, 373 48 Dubné

Kraj: Jihočeský

ORP: České Budějovice

IČO: 00244856

ZUJ: 544442

Katastrální výměra: 1 677 ha

Počet částí: 4

4.2.1 Historie obce

První písemné zmínky o Dubném jsou z roku 1263, kdy se připomíná vladyka Sudslav z Dubného.

Ve 13. – 14. století byl v Dubném kostel a dvě tvrze, které však nevznikly ve stejnou dobu. Tyto tvrze rozdělovaly Dubné na dvě části. První tvrz stávala přibližně v místě dnešní fary a byla obehnána příkopem. V letech 1463-1468 ji obýval Oldřich Roubík z Hlavatec se svým synem Jindřichem. V roce 1469 byla tato tvrz dobyta Janem z Rožmberka, který se zmocnil majetku a jejich obyvatele zajal. Někteří byli dáni do vězení v Krumlově. Část Dubného však Roubíkům zůstala, v roce 1526 obdržel Dubné za svůj díl Ctibor Roubík. Posledním majitelem před Bílou horou byl Adam Chval Kunaš z Machovic, který si vzal za ženu Polyxenu Ojířovou z Dubného. Jemu byl majetek zabaven a statek v Dubném koupilo v roce 1623 město Budějovice. Za městské správy tvrz zchátrala, takže r. 1692 z ní byly vidět jen zbytky zdí a náspů, jež byly potom srovnány se zemí, a místo bylo posázeno planými hruškami. Zachovaly se pouze části tvořící zdivo dnešní fary. Druhou tvrz obývali v 15. století Benešové z Dubného, později Dubenští z Chlumu. Po jejich vymření se o tuto část

dělilo šest dědiček, které způsobily roztržení Dubného na malé části. Poloha druhé tvrže jakož i okolnosti, za kterých došlo ke spojení Dubného do jednoho celku, nelze z historických pramenů doložit.

Od roku 1850 je Dubné samostatnou obcí, stávající místní části k ní byly připojeny v roce 1960.

Křenovice – první zmínka pochází z roku 1382, podle počtu obyvatel jsou Křenovice druhou největší místní částí. Další osadou je Třebín, která je zmiňována od roku 1263. Narodil se zde český spisovatel Jakub Honner. Jaronice jsou nejmenší částí obce, první písemná zmínka pochází z roku 1378.

4.2.2 Občanská vybavenost

Obec má velmi dobrou úroveň občanské vybavenosti. Obec je zřizovatelem Základní školy a Mateřské školy Dubné, která slouží jak pro děti z obce a místních částí, tak z dalších deseti spádových obcí. Díky rozšíření v roce 2018 se zvýšila současná kapacita ZŠ na 413 žáků, v MŠ je nejvyšší povolený počet dětí 108.

Co se týká zdravotnických služeb, je v Dubném k dispozici obvodní lékař pro dospělé a lékárna. V Dubném funguje pošta, v obci i v místních částech jsou otevřena pohostinství, služby nabízejí drobní živnostníci. Jsou zde otevřeny tři prodejny se smíšeným zbožím, jedna z nich je provozována společností Flosman a.s., fungují zde i služby České pošty.

V obci Dubné je dostupná knihovna s veřejným internetem. V roce 2012 bylo vybudováno víceúčelové hřiště určeno k provozování těchto sportů: tenis, malá kopaná, volejbal, nohejbal, basketbal, házená, badminton, vybíjená. Ve školním roce hřiště využívá také škola. V roce pak proběhla celková rekonstrukce zázemí areálu sportoviště „Hajský“ V každé z místních částí je k dispozici dětské hřiště a menší sportoviště.

V obci Dubné je částečně zrekonstruovaná budova kulturního domu, sálu, restaurace a jejich provozoven (např. kadeřnictví). V obci Třebín se připravuje změnu využití objektu čp. 50, kdy by vznikl kulturní sál a venkovní terasa.

Obec Dubné, Křenovice a Třebín je odkanalizována a má čistírnu odpadních vod. Místní část Jaronice nemá splaškovou kanalizaci, dešťovou kanalizaci jen částečně. S ohledem

na velikost této osady není investičně a provozně výhodné budovat ČOV a kanalizační síť. Je navrženo řešit problematiku likvidace odpadních vod rekonstrukcí stávajících případně výstavbou nových vícekomorových septiků doplněných o zemní filtr nebo filtr s popílkovou náplní nebo domovních ČOV.

Všechny části jsou zásobovány pitnou vodou. Vzhledem k nové výstavbě a předpokládanému nárůstu připojených obyvatel na vodovod bylo rozšířeny rozvodné vodovodní sítě v obci Dubné a místní části Třebín. V osadách Jaronice a Křenovice vyhovuje provozovaný vodovodní systém a v budoucnu zůstává zachován. Kromě běžné údržby a oprav se neuvažuje s žádnou významnou investicí. Provozovatelem vodovodu a kanalizace v obci a místních částech je ČEVAK a.s., jeho vlastníkem je obec Dubné.

Zásobování zemním plynem je zajištěno v obci Dubné a místních částech Křenovice a Jaronice. Plynofikována zatím není osada Třebín, v nejbližší době to ani není v plánu.

Zdrojem požární vody jsou v Dubném návesní rybníčky, v místních částech Jaronice, Křenovice je rybník, v Třebíně je zdrojem přilehlá soustava rybníků.

V obci je zajištěna autobusová doprava. Kromě místních a účelových komunikací obec protínají silnice III. třídy směrem do všech přilehlých a spádových obcí, do Českých Budějovic a Lhenic.

4.2.3 Obyvatelstvo obce

V obci a místních částech bylo k 31.12 2022 hlášeno 1677 obyvatel, průměrný věk byl 39,6 let. Obec za posledních osm let zaznamenala přírůstek obyvatel. Ve sledovaném období 2014 až 2021 postupně narůstal počet obyvatel, a to meziročně o 24 až 53 osob.

Hustota obyvatelstva k 31. 12. 2021 činila 100 obyvatel na 1 km², což je nad průměrem v Jihočeském kraji, kde byla tato hodnota 63,3 obyv. na km², ale méně než v ORP, kde je vykazována hodnota 176 obyvatel na 1 km².

Tabulka č. 11 - Změny počtu obyvatel – migrační a přirozený přírůstek za období 2014–2021

Přirozený přírůstek	Změny počtu obyvatel	Celkový přírůstek
	Migrační přírůstek	
50	174	224

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Z následující tabulky je patrné, že průměrný věk obyvatelstva obce má udržující se tendenci, což zcela jistě ovlivňuje počtem růstu obyvatel, kteří si v samotné obci stavějí rodinné domy a zakládají rodiny.

Tabulka č. 12 - Vývoj počtu obyvatel a průměrného věku v letech 2014–2021

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Počet obyv.	1457	1487	1518	1550	1577	1630	1654	1677
Prům. věk	38,6	38,9	39	39,1	39,3	39,3	39,4	39,6

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování.

Obec se rozvíjí i po stránce územního rozvoje. O bydlení v blízkosti krajského města je zájem a možnost tohoto rozvoje se stále nabízí. V současné době samotná obec dokončuje investiční stavbu domu pro seniory, který bude nabízet 25 bytových jednotek a v realizaci je již příprava nového ZTV s možností výstavby dalších 19 rodinných domů.

Tabulka č. 13 - Dokončené byty v letech 2014–2021

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
8	9	6	13	19	23	14	5

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování.

4.2.4 Spolkový život v obci

V samotné obci a jejich místních částech je spolková činnost velmi bohatá. Spolky plní v obci nezastupitelnou roli jak v oblasti společenské, kulturní nebo sportovní. Nejstarším spolkem je SDH. Tento spolek je aktivní v každé z osad. Na spolkovou činnost má vliv samotný přírůstek obyvatel obce čehož je důkazem např. vznik nového spolku Podvrážsko, z.s., jehož cílem je spojovat různé zájmové skupiny v péči o krajinu v okolí. Obec se snaží všechny spolky podporovat, a to jak finančně, tak např. v podobě budování důstojného zázemí pro jejich činnost.

Aktivní spolky v obci:

- SDH Dubné, SDH Třebín, SDH Jaronice, SDH Křenovice
- TJ Sokol Žabovřesky – fotbal, vč. mládežnického
- Myslivecký spolek Kotlova – Dubné
- Honební společenstvo Křenovice – Jaronice
- Sportovní klub Třebín
- Tělovýchovná jednota Dubné „Sokol“
- Český svaz včelařů – základní organizace Dubné
- MS ČČK Jaronice, MS ČČK Křenovice
- Spolek Podvrážsko, z.s.
- Římskokatolická farnost Dubné

Zajímavé akce v obci:

- Venkovské debaty
- Dubenský běh pro dobrou věc – cílem akce je podpořit rodinu, která bojuje za lepší životní podmínky pro své zdravotně postižené dítě
- Každoroční setkávání seniorů
- Dubenská pout'
- Adventní trhy spojené s workshopy
- Masopust
- Obecní ples
- Taneční zábavy jednotlivých spolků

4.2.5 Ekonomická aktivita, podnikání

V obci bylo sice k poslednímu dni roku 2021 registrováno přes čtyři sta podnikatelských subjektů, ale z toho aktivních byla zhruba jen polovina z nich. Nejvíce jsou v obci zastoupeni drobní živnostníci, jako např. opraváři motorových vozidel, zámečníci, truhláři apod. V obci se nenachází žádný velký zaměstnavatel, i přesto zde byla poměrně nízká míra nezaměstnanosti, v roce 2021 činila 1,66 %, ve srovnání s tím byla v tomto období v Jihočeském kraji míra nezaměstnanosti 2,57 %. Vzhledem k poloze obce vyjíždí většina zaměstnaných do nedalekého krajského města.

Tabulka č. 14 - Podnikatelské subjekty se zjištěnou aktivitou v letech 2014–2021

Členění podle oblasti působení	Rok							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Zemědělství, lesnictví, rybářství	6	8	8	9	10	11	10	10
Těžba a průmysl celkem	37	37	40	40	41	45	46	47
Stavebnictví	32	30	32	35	38	38	34	32
Velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel	32	33	31	35	36	36	32	35
Doprava a skladování	12	12	11	11	11	10	10	9
Ubytování, stravování a pohostinství	14	16	16	16	18	16	20	22
Informační a komunikační činnosti	5	8	8	7	8	9	10	13
Peněžnictví a pojišťovnictví	15	10	9	6	5	3	4	5
Činnosti v oblasti nemovitostí	2	3	3	4	4	4	6	7
Profesní, vědecké a technické činnosti	28	31	28	34	40	42	36	33
Administrativní a podpůrné činnosti	3	6	7	6	5	7	7	6
Veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení	2	1	2	2	2	1	1	1
Vzdělávání	6	6	9	9	9	8	8	8
Zdravotní a sociální péče	1	3	3	3	3	3	3	3
Kulturní, zábavní a rekreační činnost	6	7	6	9	7	7	8	9
Ostatní	25	23	25	24	22	25	23	22
CELKEM	229	236	241	255	265	275	266	267

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování.

Tabulka č. 15 - Podnikatelské subjekty podle převažující činnosti k 31.12.2021

Členění podle předmětu činnosti	Registrované podniky	Podniky se zjištěnou aktivitou
Zemědělství, rybářství, lesnictví	14	10
Průmysl celkem	59	47
Stavebnictví	50	32
Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	70	35
Doprava a skladování	15	9
Ubytování, stravování a pohostinství	26	22
Informační a komunikační činnosti	9	13
Peněžnictví a pojišťovnictví	21	5
Činnosti v oblasti nemovitostí	8	7
Profesní, vědecké a technické činnosti	53	33
Administrativní a podpůrné činnosti	9	6
Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	5	1
Vzdělávání	11	8
Zdravotní a sociální péče	3	3
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	10	9
Ostatní činnosti	43	22
CELKEM	411	267

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování.

Tabulka č. 16 - Podnikatelské subjekty podle právní formy k 31.12.2021

Členění podle právní formy podnikání	Registrované podniky	Podniky se zjištěnou aktivitou
FYZICKÉ OSOBY CELKEM	398	211
- fyzické osoby podnikající dle živnostenského zákona	365	184
- fyzické osoby podnikající dle jiného než živnostenského zákona	25	20
Zemědělní podnikatelé	8	7
PRÁVNICKÉ OSOBY CELKEM	79	56
Obchodní společnosti	55	49
- akciové společnosti	1	1
Družstva	-	-
CELKEM	477	267

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování.

4.2.6 Strategické dokumenty obce

Obec Dubné má zpracovány dva strategické dokumenty. Jedná se o Strategii rozvoje obce Dubné a Územní plán obce Dubné.

Strategie rozvoje obce Dubné je zpracovaná pro období let 2016–2022 a dle informací starostky obce jsou v této chvíli zpracovávány podklady pro SRO období 2023–2017.

V minulém měsíci se sešla rada obce se zástupci místních spolků, kde byla prvotně nastíněna vize, jakým směrem by se měla obec rozvíjet, byly vytýčeny její priority pro rozvoj následujících let. SRO 2016–2022 je členěna na čtyři části – část analytická, strategická, implementační a akční plán. Dle analýzy dokumentu jsou prakticky veškeré priority naplněny.

Územní plán je zpracován pro celé správní území obce, včetně všech místních částí. Stanoví základní koncepci rozvoje území obce, ochrany jeho hodnot, jeho plošného a prostorového uspořádání, koncepci veřejné infrastruktury, uspořádání krajiny. Vymezuje zastavěné a nezastavěné území, plochy přestavby, plochy pro veřejně prospěšné stavby, pro veřejně

prospěšná opatření a pro územní rezervy. Stanoví podmínky pro využití těchto ploch. Vydán byl v roce 2010, v roce 2016 pak byla schválena Změna č. 1, v roce 2017 zastupitelstvo obce schválilo a vydalo Změnu č. 2, v roce 2022 pak Změnu č. 3. Změny byly vyhotoveny na základě potřeby vymezení nových zastavitelných ploch a úpravy formy stávajících.

Všechny změny byly provedeny na základě podnětů obyvatel obce, dále pak např. z důvodu přípravy projektu bytového domu pro seniory a nového ZTV. Na finančních nákladech se podílela jak obec, tak samotní žadatelé.

4.2.7 Hospodaření obce

Z analýzy podkladů obce je zřejmé, že do roku 2017 vč. byl rozpočet schvalován v měsíci únoru, březnu. To znamená, že obec hospodařila do této doby na základě provizoria, tedy dle výstupů a zkušeností z minulého roku. Následně byl rozpočet vždy schválen jako schodkový. Jako schodkový byl následně rozpočet schvalován od roku 2018 do konce sledovaného období. Schodek byl dorovnáván finančními prostředky z minulých let, popř. úvěrem.

Stejně tak, jako u předešlé obce, byla provedena analýza dokladů a lze konstatovat, že také v obci Dubné je sestavován rozpočet vždy v souladu se Zákonem 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech. Informace k rozpočtu jsou taktéž zveřejňovány v termínu. Zastupitelstvo obce schvaluje do konce června závěrečný účet s výsledkem bez výhrad společně se zprávou o výsledku přezkumu hospodaření obce. Obec po celou dobu sledovaného období hospodaří se ziskem. V roce 2014 se ziskem (po zdanění) ve výši 6 445 tis. Kč, rok 2015 3 696 tis. Kč, rok 2016 12 815 tis. Kč, rok 2017 8 661 tis. Kč, rok 2018 5 784 tis. Kč, rok 2019 9 597 tis. Kč, rok 2020 20 632 tis. Kč, rok 2021 7 484 tis. Kč.

Tabulka č. 17 - Hospodaření obce v letech 2014–2021

Příjmy/Výdaje obce v tis. Kč		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Příjmy	Daňové	17339	18122	19870	22062	25629	28583	27941	36495
	Nedaňové	2804	2745	3262	2379	3148	2716	3742	3407
	Kapitálové	13	39	100	1 728	4	42	22960	96
	Dotace	6394	7871	3362	4790	10210	52727	69225	38477
	PŘÍJMY CELKEM	26550	28777	26564	30959	38991	84068	123868	78475
Výdaje	Zemědělství a lesy	484	472	578	346	268	730	412	904
	Průmysl (místní energie, ČOV)	3390	3358	8035	5602	8004	13878	15505	6355
	Vzdělávání (ZŠ a MŠ)	7425	7519	3713	16617	49232	10835	8558	45772
	Kultura, církve a sdělovací prostředky	1542	579	652	726	742	931	843	1003
	Tělovýchova a zájmová činnost	411	122	393	329	746	2559	16329	1915
	Bydlení, komunální služby a územní rozvoj	1575	1194	2408	1373	2180	787	1472	864
	Ochrana životního prostředí (nakládání s odpady)	2288	3478	2967	3407	4041	4444	4076	4333
	Činnosti v oblasti sociální péče	2	0	22	12	0	0	27	3810
	Bezpečnost (požární ochrana, krizová činnost)	868	288	1410	2666	2123	1276	858	487
	Veřejná správa (zastupitelské orgány a činnost místní správy)	2629	3478	3015	3184	3426	4624	8331	9812
	VÝDAJE CELKEM	20614	20488	23193	34262	70762	40064	56411	75255

Zdroj: OÚ Dubné, vlastní zpracování.

Celkové příjmy a výdaje obce měly v uplynulém období progresivní trend. Dle výstupu výkazu FIN 12 obec vykazuje ve sledovaném období postupné zvyšování svých příjmů, což koresponduje se zvyšujícím se rozdělení financí z RUD. Výraznější změna je zaznamenaná u daňových příjmů roku 2021 (36 495 tis. Kč), jejíž výši ovlivnila daň z příjmu právnických osob za obec. Ta se týká výše kapitálových příjmů v předešlém roce (22 960 tis. Kč), kdy se obec rozhodla prodat plynofikaci. Důvodem byla především doba udržitelnosti této infrastruktury.

Na straně výdajů se výrazná změna projevila zejména v roce 2018 (49 232 tis. Kč), kdy obec zrealizovala investiční záměr přístavby ZŠ, čímž umožnila navýšení kapacity celkově o 90 žáků. Na tuto rekonstrukci pak navázala v období roku 2021 (45 772 tis. Kč) významnou investicí v podobě vybudování nové budovy tělocvičny. Kromě těchto velikých investic proběhla ve sledovaném období i řada těch menších, jako byla rekonstrukce školní družiny, přístavba MŠ a další. Další výraznou změnou výdajů ve sledovaném období je rok 2020 (16 329 tis. Kč). Jedná se o investice na vybudování nových kabin a zázemí areálu sportoviště.

4.2.8 Realizované projekty v uplynulých letech

Poslední novela RUD zajistila výrazný příliv sdílených daňových příjmů, jednalo se zejména o příjmy z DPH a výrazný přírůstek plynul z přirozeného růstu ekonomiky. Obci se ve sledovaném období dařilo investovat i získat významné dotace. Stejně jako u obce Žabovřesky se jednalo o dotace v rámci Akčního plánu Jihočeského kraje, např. Program obnovy venkova, program Investiční dotace pro jednotky SDH obcí, program neinvestiční dotace pro jednotky SDH obcí, program Podpora oprav a rekonstrukcí místních komunikací.

Pro zateplení budovy MŠ se jednalo o transfer poskytovaný MŽP z programu Snížení energetické náročnosti budov. Pro investiční záměr vybudování kabin a zázemí sportovního areálu obdržela dotaci z MMR z programu Podpora budování a obnovy míst pasivního odpočinku.

Obec Dubné je taktéž členem MAS Blanský les Netolicko o.p.s. a prostřednictvím aktivit této místní akční skupiny obdržela transfery z IROP 2014–2020 z výzvy Integrovaný záchranný systém I a Bezpečnost dopravy I. Jednalo se o finanční prostředky např.

na projekty opravy chodníků, úpravu hasičské zbrojnice. Z IROP 2014–2020 obdržela i transfer na přístavbu ZŠ, a to z programu Vzdělávání.

V roce 2021 se stala významnou investicí výstavba nové tělocvičny ZŠ. Tato akce byla podpořena MFČR v programu Akce financované z rozhodnutí Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.

Pro úhradu svých investic čerpala v době sledovaného období pouze dvakrát úvěr poskytnutý bankovní institucí Komerční banka a.s. V roce 2017 ve výši 10 000 tis. Kč, a v roce 2018 ve výši 40 000 tis. Kč (tento úvěr byl následujícího roku plně uhrazen z obdržených dotací).

Tabulka č. 18 - Příklady zrealizovaných projektů v letech 2014–2021

Rok	Účel	Vynaložené prostředky	Výše dotace
2014	Chodníky Dubné, Křenovice	1 285	×
	Kanalizace Třebín	1 084	×
	ZŠ – rekonstrukce družiny	4 379	3 700
	Oprava kaple Třebín	317	
	Výměna parket v KD	409	188
	Herní prvky na dětské hřiště	217	x
	Hydroizolace Dubné č.p.14	708	x
	Změna ÚP	105	x
	Oprava hasičského vozu SDH	559	46
2015	Oprava chodníku Dubné, Jaronice	374	×
	ČOV Třebín	1 658	×
	Oprava rybníku Kašpárek	627	x
	Osvětlení hřišť Třebín, Dubné	347	110
	Traktor Case Farmal s návěsem	1 335	x
2016	Chodník Třebín	1 176	×

	ČOV Třebín	5 067	×
	Přístavba MŠ	1 118	1 118
	Přístavba klubovny SDH	537	210
	Osvětlení kostela	457	×
	Změna ÚP č. 2	120	×
	Žací rameno traktoru	459	x
	Transit kombi pro SDH	855	599
2017	Oprava silnice směr Dubné – Lipí	1515	681
	Kanalizace a chodník k MŠ	2 261	x
	Přístavba ZŠ	4 883	x
	Zateplení budovy MŠ	3 434	1 166
	Změna ÚP č. 2	485	x
	Automobil Ford SDH	1 540	1 483
	Sklad nářadí	380	x
2018	Chodník Křenovice	828	×
	Chodník a kanalizace Dubné	6 299	×
	Přístavba ZŠ	41 302	40 804
	Parkoviště ZŠ	3 384	x
	ZTV „Nad školou“	1 368	x
	Oprava rybníka Adamák	1 243	118
	Přístavba klubovny	1 850	206
2019	Oprava silnic	4 217	1 973
	Chodník Křenovice, Třebín	7 667	4 970
	Oprava ČOV Dubné – Křenovice	977	x
	Parkoviště ZŠ	3 499	x
	Přírodovědecká učebna ZŠ	1 318	1 318
	Kabiny TJ Sokol	2 228	974

	Multicar	848	x
	Úpravy hasičská zbrojnice Dubné	851	752
2020	Oprava silnic	5 048	2 025
	Chodník Třebín	1 986	x
	Kanalizace Dubné	6 943	1 500
	Oprava ČOV Dubné – Křenovice	977	x
	Kabiny TJ Sokol	13 600	4 026
	Změna ÚP č. 3	272	x
	Oprava střechy Jaronice č. p. 7	379	x
2021	Zateplení ZŠ s rekuperací	19 572	x
	Tělocvična v ZŠ	21 016	20 000
	Oprava hřiště Třebín	1 488	x
	Bytový dům pro seniory	3 758	2 788

Zdroj: OÚ Dubné, vlastní zpracování.

5 Analýza představitelů samospráv

Pro zjišťování dat, které se týkají samotného fungování obecních samospráv a vnitřních mechanismů obcí byla vybrána forma rozhovorů. Rozhovory probíhaly v období 1.–10. září 2022, tedy před volbami do Zastupitelstev obcí konaných v termínu 23.–24. září 2022. Dotazovány byly starostky a místostarostové obcí Žabovřesky a Dubné (některé dotazy byly kladeny pouze starostkám obcí). Kritérium výběru byla zejména velikost obce a její příjmy. Jednalo se o obce do 500 a 2 000 obyvatel, tzn. o obce, které jsou svým počtem v ČR nejvíce zastoupeny (ve srovnání s evropskými zeměmi je počet obcí v ČR poměrně výjimečný).

Obec Žabovřesky má v současné době 9 členů zastupitelstva, výkonným orgánem je zastupitelstvo obce. Obec Dubné má 15 členů a rozhodujícím orgánem je rada obce.

5.1 Rozhovory s vybranými představiteli obcí

1. Jak dlouho působíte v obci na pozici starostky/místostarosty a byl/a jste před tímto obdobím členem/členkou zastupitelstva obce?

Starostka obce Dubné kandidovala ve volbách roku 1994, téhož roku se stala členkou rady a od roku 2006 stojí v čele obce. Místostarosta obce je členem zastupitelstva obce 8 let, funkci místostarosty vykonává 4 roky.

V obci Žabovřesky starostka kandidovala v roce 2014 a téhož roku byla jmenovaná do funkce, před tímto obdobím členkou zastupitelstva nebyla. Místostarosta obce úspěšně kandidoval do obecního zastupitelstva roku 2010, místostarostou byl jmenován o čtyři roky později.

2. Co Vás přimělo stát se členem/členkou zastupitelstva obce. S jakým cílem (vizí) jste do kandidatury vstupoval/a?

Místostarostové shodně kandidovali z pozice aktivních členů spolků SDH a TJ Sokol a jejich cílem bylo zejména prosazovat zájmy těchto spolků. Starostka obce Dubné uvádí, že se jí situace v obci nelíbila a často chod obce kritizovala. Z tohoto důvodu se rozhodla, dle jejich slov „*Není správné jen kritizovat, je nutné něco dělat*“. Starostka obce Žabovřesky uvádí, že zvažovala kandidaturu již v minulých obdobích. Po oslovení stávajícího starosty

vyhodnotila situaci s tím, že by se mohla stát platnou členkou zejména v oblasti práce s dětmi.

3. Trvá Váš zájem kandidatury i pro další volební období?

Všichni dotazovaní odpověděli shodně, že ano. V obci Dubné (obec s 1 677 obyvateli) je ke dni dotazování podaná pro volby do zastupitelstev v období let 2022–2026 jen jedna kandidátní listina, v obci Žabovřesky (obec pouze s 419 obyvateli) jsou podány tři.

4. Kdo přichází s návrhem realizace investičních akcí v obci?

Na základě zjištěných informací lze říci, že v obou obcích je to u větších akcí především starostka obce. Obě starostky jsou ve funkci uvolněné, předpokladem je, že se své práci věnují s plným nasazením. Právě ony se pohybují celý den v obci, mají o chodu nejširší přehled. Každodenně se setkávají nejen s obyvateli, ale i orgány státní správy a samosprávy, mohou tak načerpat mnoho podnětů, návrhů a nápadů.

V rámci projednávání návrhů však starostky obou sledovaných obcí konzultují tyto návrhy s ostatními zastupiteli (v případě obce Dubné se členy rady).

5. Vedou se o významných investičních akcích během zasedání zastupitelstva diskuse a polemiky? Pokud ano, jaké?

Starostka obce společně s místostarostou shodně odpovídají, že ne. Obec má jasně vytyčený směr rozvoje, pravidelně je vyhodnocována otázka, zda je postupováno dle těchto cílů. Zastupitelům obce je předkládán konečný výstup jednání rady obce, ten všichni vnímají dle slov starostky obce: „*Jako alfu a omegu všeho*“. Jsou přesvědčeni, že návrh je dostatečně prodiskutovaný, vyhodnocený a potřebný.

V obci Žabovřesky se vedou polemiky pouze s ohledem ve věcech technického řešení. Jedinou významnou polemiku starostka zaznamenala s návrhem realizace multifunkčního hřiště. Tuto prioritu si vytyčilo zastupitelstvo obce již v roce 2008. S odstupem času a změnou vedení obce byla tato otázka více diskutována. Jelikož se jednalo o investiční akci ve výši 4 256 tis. Kč, diskuze byly vedeny v souvislosti s možností jeho využití a potřebnosti realizace tohoto záměru.

6. Má obec v současné době v plánu realizaci významné investiční akce?

Obec Dubné v současné době realizuje významnou investiční akci stavby bytového domu s podporovanými byty. Jedná se o stavbu 22 bytů s umístěním 25 klientů s termínem ukončení v prosinci 2022. Náklady této akce jsou rozpočtovány na 53 000 tis. Kč. V příštím roce by měla být pozornost směřována zejména na projekty spojené s ochranou životního prostředí a infrastruktury.

V další obci byla započata oprava vodní nádrže „Koršák“ s termínem dokončení březen 2023. Jedná se o investiční akci s náklady 3 750 tis. Kč. Tohoto roku měla být dokončena rekonstrukce vodovodu a kanalizace, která byla součástí projektu budovaného v součinnosti s Jihočeským krajem „Modernizace silnice III/14539, průtah Dehtáře–část Dehtáře – obnova kanalizace a vodovodu, část Žabovřesky – prodloužení kanalizace v místní části Dehtáře“ s náklady obce 6 980 tis. Kč. Starostka obce uvedla, že bohužel vlivem nepřekonatelné a nepředvídatelné překážky k dokončení díla v daném termínu nedojde. Větší plánovanou akcí na příští rok je vybudování nového veřejného osvětlení, s celkovým pokrytím asi třetiny území obce.

Obě představitelky obcí vyjádřily opatrnost kroků v ohledu na predikci příjmů a výdajů.

7. Z jakého podnětu jsou investiční akce navrhovány (podpora školství, podpora místních spolků, podpora životního prostředí, strategie rozvoje obce apod.)?

Obec Žabovřesky téměř ve všech případech postupuje dle plánu a strategického dokumentu rozvoje obce. Snaží se postupovat a naplňovat všechny stanovené priority dle významnosti a potřeby. Samozřejmě jsou v období navrhovány další akce dle nutnosti, jako např. havarijní stav komunikací, vodohospodářského zařízení aj. Jelikož se jedná o obec s nízkými příjmy, musí obec postupovat uváženě. Obec je omezena finančními limity a realizace investičních akcí se odvíjí zejména od vypsání dotačních titulů.

S ohledem na rozvoj obce Dubné a nutnosti zvyšování její infrastruktury a občanské vybavenosti jsou v posledních letech navrhovány investiční akce zejména do podpory školství. Starostka obce uvádí *„Žijeme v 21. st., a přestože není naše základní škola velká, klademe na její rozvoj a modernizaci obrovský důraz. Realizace projektů minulých období přinesla nejen vyšší kvalitu výuky, ale vytvořila samozřejmě příznivé prostředí a klima školy.*

To by se samozřejmě nedařilo, pokud bychom nebyli v naprosté souhře s vedením školy, čehož si opravdu velmi vážím“.

8. Jsou rozhodnutí zastupitelstva obce o investičních akcích shodná?

Výstupy rozhovorů prokazují, že ani v jedné z obcí nedochází k rozporu při rozhodnutí o realizaci investičních akcí. Přípravám předchází důsledná analýza potřeb a vhodnost realizace dané akce.

9. Je umožněno občanům podílet se na rozhodování o investičních akcích, mají dostatek informací?

Představitelé obce Dubné uvádí, že dle jejich názoru jsou obyvatelům poskytovány informace o všech připravovaných akcích s dostatečným předstihem. Informace jsou zveřejňovány na úřední desce, ve Zpravodaji, prostřednictvím anket. Bohužel ze zkušenosti konstatují, že zájem ze strany obyvatel nikterak nepociťují. Při posledním pokusu o zjištění názoru (případném návrhu) ze strany místních obyvatel bylo osloveno 400 domácností a obec obdržela pouze 6 odpovědí. Přesto dle slov starostky v budoucnu obec zvažuje možnost implementace participativního rozpočtu.

V obci Žabovřesky jsou obyvatelé informováni především prostřednictvím Zpravodaje. Starostka klade důraz na informovanost, taktéž svou osobní účastí na schůzkách se seniory, výročních schůzích spolků a při různých společenských událostech. Analýza návštěvnosti webových stránek vykazuje, že zájem o získávání informací prostřednictvím tohoto kanálu je nevalný.

10. Jaká je účast občanů na zasedáních zastupitelstva obce při rozhodování o investičních akcích?

Dle zákona 128/2000 Sb., o obcích má každý občan obce právo vyjadřovat se na zasedáních zastupitelstva. Ani v jedné z obcí toto právo občané nevyužívají. V obci Dubné jsou to výjimečně desítky obyvatel. V obci Žabovřesky starostka uvádí, že účast obyvatel na zasedání zaznamenala v období osmi let snad pouze třikrát. Jednou to bylo v případě ustavujícího zasedání zastupitelstva obce roku 2014, později se jednalo o občany požadující

změnu územního plánu a majitele nemovitostí v chatové osadě Dehtáře s požadavkem vybudování komunikace.

Všeobecně lze konstatovat, že zájem o účast na rozhodování občanů v těchto malých obcích není zájem. Osobní věci řeší zejména v době úředních hodin, případně při neveřejné schůzce s představiteli obce.

11. Má obec zpracovaný dokument strategie rozvoje obce? Pokud ano, kdo byl jeho iniciátorem, kdo se na přípravě podílel?

Obě obce jsou prostřednictvím členství Dobrovolného svazku obcí Blanský les – podhůří partnerem Místní akční skupiny Blanský les Netolicko o.p.s. Zástupci této MAS na přípravě obou strategií spolupracovali společně se starostkami a zastupiteli obce.

Pokud hovoříme o iniciátorovi, v obou případech se jednalo o starostky obcí. Tyto dokumenty byly připravovány s ohledem na aktivity spojené s rozvojem obce, naplnění potřeb obyvatel, ale i z nutnosti mít tento dokument zpracován s ohledem na čerpání transferů. Obě zdůraznily, že se jedná o „živé“ dokumenty a je důležité s nimi dále pracovat, průběžně je doplňovat a aktualizovat dle potřeb a samozřejmě finančních možností samotných obcí.

12. Jakým způsobem obec sestavuje rozpočet?

Obec Dubné rozpočet připravuje v součinnosti starostky a ekonomky obce. Během přípravy starostka osloví ředitele ZŠ a předsedy spolkových organizací k předložení návrhu požadavků pro následující rok společně se zprávou, jak s poskytnutými prostředky naložili v roce minulém. Dle potřeby se schází s navrhovateli osobně. Připravený návrh rozpočtu dále podstupuje projednávání rady, která rozpočet upraví (jen zřídka) a vezme na vědomí. Prakticky finální verze je předkládaná ke schválení zastupitelstvu obce.

V obci Žabovřesky avizuje starostka přípravu rozpočtu s dostatečným předstihem při zasedání zastupitelstva obce. Je stanoven přesný termín, kdy bude návrh rozpočtu zpracováván.

Na sestavování návrhu rozpočtu pracuje společně s účetní obce, výjimečně za účasti místostarosty. Zájem z řad zastupitelů nikdy nezaznamenala. Starostka obce stejně jako

v obci Dubné konzultuje výši výdajů s ředitelkou MŠ a zástupci spolkových organizací, a to prostřednictvím osobních schůzek, kde jsou stanoveny priority a možnosti poskytnutí max. výše výdajů.

13. Bývá rozpočet jednou z diskutovaných položek diskuze na zasedání zastupitelstva obce?

Samotný návrh rozpočtu ani v jedné z obcí již není předmětem diskuze. Rozpočet bývá schválen všemi přítomnými zastupiteli zasedání.

14. Jaká je finanční situace obce?

Starostka obce Dubné konstatuje, že dobrá. V současné době obec čerpá pouze úvěr na realizaci bytového domu s podporovanými byty. Úvěr čerpá z podpory Státního fondu podpory investic ve výši 30 000 tis. Kč. Úvěr si obec musela vzít především z důvodu, že akce byla plánovaná v roce 2019 s výši nákladů 28 000 tis. Kč. Bohužel především s ohledem na dobu posledních dvou let stouply náklady na tuto akci o 91 %. Místostarosta odpovídá, že dle jeho informací ze zasedání rady obce je situace uspokojivá.

Obec Žabovřesky v letošním roce splatila úvěr ve výši 7 500 tis. Kč z roku 2010 s tím, že se jí podařilo v roce 2019 „umožnit“ tento úvěr mimořádnou splátkou. Žádné jiné úvěry nečerpá. Dle hospodaření obce se finanční situaci daří zvládat bez větších potíží. Jak uvádí starostka obce „*Obec pracuje a splácí jen to, na co má a co si může dovolit*“.

Dle analýzy hospodaření se obce rozvíjí velmi dobře, investice pravidelně směřují do všech oblastí rozvoje.

15. Probíhají v obci pracovní schůzky?

V obci Dubné žádné pracovní schůzky neprobíhají. Rada obce se schází 1x za 14 dnů. Tento model funguje již řadu let. V obci Žabovřesky svolává starostka pracovní schůzky zejména v souvislosti s místním šetřením ohledně dané investice, např. rekonstrukce prodejny, zateplení MŠ. V poslední době to byly schůzky iniciované z důvodu technologických a technických řešení veřejného osvětlení. Pokud je to nezbytné, jsou přizváni nejen členové zastupitelstva, ale i odborníci, kteří mohou poskytnout důležité informace a samozřejmě i rady.

16. Přihlíží obec při rozhodování o investičních akcích na případná rizika spojená s realizací?

Starostka obce Dubné odpovídá „*S případným rizikem musíme počítat vždy. Příkladem toho je realizace bytového domu. Než jsme se nadáli, stáli jsme před rozhodnutím, kdy nám zbývalo dokončit investici pouze s možností čerpání úvěru, a to ne zrovna v malé výši. Ale my jsme na to zvyklí a víme, co si můžeme dovolit*“.

Představitelé obce Žabovřesky jsou dle slov dotazovaných velmi opatrní, ale shodně odpověděli, že rizika přináší téměř každý záměr. Prakticky se snaží budovat jen pomocí dotací. To samozřejmě přináší riziko, že obec nebude při obdržení dotací úspěšná. Ve většině případů se čeká na rozhodnutí o přidělení transferu, případně příslibu. Na větší akce musí obec nejdříve „našetřit“. Svě záměry samozřejmě plánuje i s možností rizika, které nastane v průběhu samotné realizace. Řešit nastalou situaci je vždy možno pomocí poskytnutí úvěru.

17. Využívá obec při administraci čerpání transferů služeb jiného subjektu?

Tato otázka byla položena pouze starostkám obcí. Obě obce služeb využívají zejména při administraci žádostí národního významu. Důvodem je především administrativní zátěž a samozřejmě i snížení případného rizika. Obce nemají pracovníky, kteří se mohou věnovat plně administraci. Např. v obci Žabovřesky je pouze uvolněná starostka, v obci Dubné je k dispozici starostce pouze ekonomka obce. Z dotazování vyplývá, že žádosti o krajské dotace si obce administrují samy. Jedná se o transfery, které jsou výrazně jednodušší jak po stránce přípravy, tak např. při závěrečném vyúčtování. Vždy je možné prakticky obratem konzultovat dotazy, nastalé problémy apod. Jihočeský kraj nabízí celou řadu dotačních programů, pro rok 2022, např. z Programu obnovy venkova byla poskytnuta alokace finančních prostředků ve výši 90 000 tis. Kč. Jedná se o program směřován pouze do obcí do 2 tis. obyvatel.

Při využívání cizích subjektů obce pracují s osvědčenými společnostmi, které se pohybují v oblasti fundraisingu, dotační a grantové politiky. Jedná se o společnosti, které komplexně zajišťují realizaci projektu od výběru vhodného dotačního programu, po podání žádosti

o dotaci, administraci výběrového řízení až po závěrečné vyúčtování celé akce, včetně následného monitoringu projektů.

18. Je realizace investiční akce vyhodnocena? Zejména její efektivnost, účelnost a hospodárnost?

Dle informací jsou postupy vyhodnocení realizací téměř totožné. Mimo to, že každá akce je v průběhu realizace neustále vyhodnocována a diskutována, stává se hlavním tématem při zasedáních, vždy následuje celkové shrnutí. Tím, že obce postupují podle stanovených priorit, žádná z akcí není vyhodnocena jako neefektivní. K vyhodnocení účelnosti některých akcí mnohdy dochází s odstupem času. Hospodárnost je samozřejmě vždy na místě a obce postupují a snaží se chovat a být „správným hospodářem“ tak, jak to ukládá Zákon 320/2011 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě.

19. Přinesl/a jste během působení ve Vaší pozici osobně např. nějaké iniciativní řešení, nápad, jak „více propojit“ obec vůči zastupitelům a občanům?

V obci Dubné oba představitelé konstatují, že kladou větší důraz na spolupráci s místními spolky, pravidelná účast na výročních schůzích, akcích, které spolky pořádají.

Starostka obce Žabovřesky konstatuje, že z jejího pohledu to byla zejména realizace příměstský letních táborů a znásobení četnosti akcí, kde dochází k setkávání občanů (kulturní akce, workshopy pro seniory, děti apod.) S ohledem na zastupitele to je důsledná příprava starostky na zasedání zastupitelstev, zpracování programu a rozesílání v dostatečném předstihu. Zastupitelům se tak nabízí větší možnost se na každé zasedání řádně připravit. Místostarosta se k této otázce nevyjádřil.

Obě obce v posledních letech zavedly systém informovanosti obyvatel pomocí SMS zpráv, který se velmi osvědčil.

20. Můžete (z Vašeho pohledu) říci, která akce se v obci nejvíce zdařila a sklídila ze strany okolí pozitivní reakci?

V obci Dubné je to dle slov starostky obce Dubné jednoznačně přestavba školy, zázemí a vybudování nové tělocvičny. Tím, že k samotné realizaci došlo, mohla obec zabezpečit školský obvod ostatní sousedním obcím, a tím jim zajistit povinnost zajištění povinné školní

docházky. Velmi zdařilou akcí, která se stala tradicí, je Dubenský běh pro dobrou věc. Tato akce byla původně iniciována ze strany místních obyvatel a je prakticky v jejich gesci. V průběhu šesti let je cílem této benefiční akce spojit dobrou zábavu a sportovní zážitek s charitou. Souhrnný výtěžek z této akce, k minulému roku, činil 2 200 tis Kč. Místostarosta konstatuje, že z pozice starosty SDH má radost, především z investic směřovaných do oprav zázemí hasičských zbrojnic ve všech místních částech.

V obci Žabovřesky se podařilo opravit všechny obecní budovy. Nejvíce prospěšná se v očích starostky obce jeví celková rekonstrukce prodejny se smíšeným zbožím. Realizací se zlepšily technické podmínky prodeje, zkvalitnilo se prostředí prodejny nejen pro zákazníky, ale i pro provozovatele. Prioritním zájmem obce je udržet chod prodejny a zachovat tak možnost zásobování čerstvými potravinami a zbožím běžné potřeby především pro starší generaci. Místostarosta jako příklad uvádí nově vybudované multifunkční hřiště: *„V začátcích jednání o této investici jsem nebyl přesvědčen o tom, zda splní svůj účel. Dnes vše vidím jinak. Hřiště je (kupodivu) ve velké míře využíváno právě místními dětmi, což mě velmi těší a doufám, že tento trend nepoleví. Předpoklad, že bude hřiště využíváno spolky obce se prakticky vyplnil“*.

6 Zhodnocení a závěr

Závěrem teoretické části této práce je nutno konstatovat následující. V rámci teoretické části byla provedena na základě rešerší odborné literatury analýza dané problematiky týkající se samosprávy obcí. Byla popsána a klasifikována veřejná správa, státní správa a samospráva. Následně byla definována obec, její působnost a popsány orgány obce. Na základě platné legislativy bylo představeno začlenění obce do výkonu státní správy, byly uvedeny základní normativy v rámci správy obce, obecního majetku a komunikace s občany. Byly uvedeny zásady hospodaření obce s finančními i majetkovými položkami, představena tvorba rozpočtu obce, příjmy a výdaje, a také další možné položky, jak majetkové, tak nemajetkové. Na závěr teoretické části byly představeny východiska pro rozhodování v rámci jednání zastupitelů obce, zásady participace občanů při rozhodování a nastíněny hlavní dokumenty obce.

V praktické části je provedeno porovnání zjištěných dat, včetně poskytnutých rozhovorů starostek a místostarostů zvolených obcí. Analyzovány byly dvě sousedící obce Dubné a Žabovřesky nacházející se v Jihočeském kraji, konkrétně v okrese České Budějovice. Obě obce jsou členem DSO Blanský les podhůří. Přestože jsou rozdílné ve své velikostní struktuře, jsou v mnoha aspektech velmi podobné, protože nastavené zákonné parametry a tím vymezený prostor jsou totožné.

Autorka si na počátku této práce stanovila hned několik výzkumných otázek, které napomohly více porozumět vybranému tématu a najít tak zobecňující tvrzení.

Otázka č. 1

Kdo je hybatelem rozhodování jednotlivých obcí? Jedná se pouze o starostu nebo o větší skupinu lidí?

V obou obcích se prokázalo, že primárním hybatelem rozhodování je právě starosta.

Dle typologie P. E. Mouritzena a J. H. Svary, která se zaměřuje na pozici starosty, a rozlišuje čtyři typy komunálního uspořádání se tedy jedná právě o systém silného starosty. Tato typologie se opírá o výsledky sběru dat obcí s 5 000 a více obyvateli, kde existuje více lidí, kteří vykonávají svou práci na plný úvazek, pro výkon své funkce jsou uvolněni. Pokud se

pohybujeme v českém prostředí, je nutno říci, že toto prostředí je jedinečné právě v množství malých obcí. V těchto obcích je uvolněný prakticky pouze jen starosta, který vykonává svou práci na plný úvazek, může se na ni maximálně soustředit a věnovat se jí.

Je zjevné, že administrativní zátěž na starosty malých obcí je nemalá. Má-li se problematice rozvoje obce zastupitel v pozici starosty dostatečně věnovat, pak je nezbytné, aby pracoval jako starosta uvolněný. Z toho vyplývá i fakt, že starosta malé obce bude jediným a hlavním iniciátorem rozvoje obce. Zastupitelé, kteří mají svá občanská zaměstnání, mohou být při nejlepší vůli jen podporovatelé a lidé nápomocní v činnosti.

Otázka č. 2

Jaké jsou nejčastější překážky v rozhodování a prosazování záměrů obcí?

Každý starosta a zastupitelstvo obce v rámci výkonu svých funkcí musí překonávat překážky, které z dané situace vyvstanou a zkomplikují tak jejich práci.

Jednou ze základních překážek jsou chybějící cíle, vize či strategie pro rozvoj potencionálního území. Obce by měly mít zpracovány a vzájemně provázány základní rozvojové dokumenty a bylo by vhodné, aby zaměstnávaly v přiměřeném počtu kvalifikované a kompetentní zaměstnance pro naplňování strategií a vizí. V každém prostředí a odvětví se najde „kupa vizionářů“, bohužel je nedostatek těch, kteří nemají problém s realizací. Na základě výzkumu vyplývá, že tato překážka se zvolených obcí týká jen okrajově. Všichni zúčastnění aktéři rozvoje obce rozvojovou vizi znají a jsou s ní prakticky ztotožnění. Jako nejběžnější překážkou se zdají být investiční prostředky a vhodné dodateční tituly, absence profesionálních zaměstnanců samosprávy a odborníků z řad volených zastupitelů.

Otázka č. 3

Z jakého podnětu jsou investiční akce navrhovány? Jsou předmětem významných diskuzí a polemik?

Pro obě obce jsou zásadní podněty a potřeby občanů. Nepostradatelné jsou koncepční dokumenty, které vytvářejí rámec pro jejich rozvoj a promítají se do rozhodování o investičních akcích.

Pro obec Žabovřesky je téměř zásadní postupovat dle plánu a strategického dokumentu rozvoje obce. Během roku jsou průběžně navrhovány „vynucené“ akce dle aktuální potřeby a nutnosti realizace. Jedná se především o havarijní stav komunikací, vodohospodářského zařízení apod. V ostatních případech se snaží postupovat a naplňovat všechny stanovené priority dle významnosti a potřeby. Plánované investice jsou s ohledem na daňové příjmy obce natolik náročné, že je není možné plně financovat z vlastních rozpočtových zdrojů obce. Realizace výše zmíněných projektů je velmi často závislá na získání dotací ze státního rozpočtu, rozpočtu Jihočeského kraje, či strukturálních fondů Evropské unie. Především z tohoto důvodu obec postupuje velmi uváženě.

Obec Dubné v posledních letech zaznamenala rostoucí stavební boom a s tím spojený nárůst počtu obyvatel. S ohledem na tento rozvoj jsou investiční akce směřovány především na vybudování infrastruktury, zajištění občanské vybavenosti, a to zejména podpory školství. Např., v posledním období musela být zvýšena kapacita mateřské a základní školy řádově o 30 %. Obec velmi pružně reflektuje na tyto potřeby a investiční akce jsou vždy operativně navrhovány a realizovány.

Na základě výzkumu lze konstatovat, že ani v jedné z obcí nedochází k rozporu při rozhodování o realizaci investičních akcí. Přípravám předchází důsledná analýza potřeb a vhodnost realizace dané akce.

Otázka č. 4

Pracují obce s rozvojovými dokumenty obcí? Kdo je iniciátorem, respektive nositelem strategického rozvoje obce?

Plány rozvoje jsou ve vyspělých zemích novým typem programových dokumentů regionů, měst a obcí. Mělo by se jednat o komplexní programové dokumenty, s jasnou formulací hlavních cílů rozvoje celého území. Obě ze zvolených obcí mají strategické dokumenty zpracovány a dle výstupů fungování je zřejmé, že se jedná o dokumenty, které jsou důležitým nástrojem řízení daných obcí. Dokumenty slouží jako opora pro rozvojové plány obce, zavádí do praxe principy udržitelného rozvoje, propojují ekonomické a sociální aspekty, není opomenuta ani oblast životního prostředí. Jedná se zejména o Strategie rozvoje obcí (SRO) a rovněž územní plány, vč. změn, které vycházejí ze SRO jako z nadřazeného dokumentu.

Iniciátory samotné přípravy SRO byly starostky obcí společně se zastupiteli, občany a zástupci Místní akční skupiny Blanský les Netolicko o.p.s. V obci Žabovřesky je za samotné nositele možno označit zastupitele a v obci Dubné pak radu obce.

Otázka č. 5

Daří se obcím naplňovat stanovené cíle s ohledem na jejich rozvoj (ekonomický, technický a sociální)?

Ve výsledku lze konstatovat, že rozvoj obcí je na velmi dobré úrovni. Obcím se daří naplňovat cíle a tím zabezpečit udržitelnou kvalitu života v místním měřítku. S ohledem na velikost obcí jsou v současné době v každé z nich dostupné všechny potřebné kvalitní veřejné služby. Obec Dubné se v poslední době soustředila na obnovu a rozvoj technické a dopravní infrastruktury a na zajištění sociálních služeb. Jedná se především o oblast školství. V současné době dokončuje bytový dům pro seniory se zabezpečením základních služeb jako je např. asistenční služba, pomoc v domácnosti.

Obec Žabovřesky své cíle směřovala především na opravu majetku a zajištění bezproblémového provozu obecních budov a objektů, které z velké části naplnila. Nyní se soustřeďuje na vybudování technické infrastruktury v místní části Dehtáře. Tento cíl bezprostředně souvisí s dalším možným rozvojem obce z hlediska možnosti výstavby rodinných domů, což by mohlo přispět i k případné stabilizaci nepříznivého vývoje počtu obyvatel.

Obce vykazují výtečné výsledky i trend hospodaření. Významný objem financí směřují do obnovy majetku, výrazně svůj majetek zhodnocují a modernizují. Zvládají finanční rizika, která s realizací investičních akcí na jedné straně posilují, ale na druhé straně tak obce růstem svých investic vytvářejí konkurenční výhody a zajišťují obcím lepší budoucnost.

Velkou snahou místních samospráv je především vytváření dobrých vztahů mezi obyvateli, jejich zapojování do dění v obci a celkovým aktivním přístupem usilující o bezpečný a spokojený život v obcích. Zástupci obcí se snaží hledat řešení a spolupráci se všemi složkami místního společenství, čímž uspokojují jejich potřeby. V nemalé míře je cílem a snahou zastupitelů zkvalitňovat kulturní a sportovní vyžití občanů, čímž se posilují úzké sociální

vazby, které jsou typické zejména pro malé obce. Na tomto „poli“ jsou obce Žabovřesky i Dubné velmi úspěšné.

Lze konstatovat, že vedení obou samospráv výrazně ovlivňuje kvalitu života a rozvojové podmínky v obou obcích, což se pozitivním vlivem obou starostek potvrzuje a naplňuje. Činnost zastupitelů v místní samosprávě trvá více volebních období a je důkazem toho, že své poslání vykonávají dobře a ke spokojenosti místních obyvatel.

7 Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika. 1. vyd.* 2009. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2908-4.

BŘEŇ, Jan. *Zákon o obcích (obecní zřízení): komentář.* 2008. Praha: C. H. Beck. 864 s. ISBN 978-80-7179-597-1.

ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, ČOPÍK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru.* 2010. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3061-5.

HEJDUKOVÁ, P. , POKORNÝ, J. *Veřejný sektor pro ekonomické a regionální geografie.* Západočeská univerzita – Ekonomická fakulta. 2020. Plzeň. ISBN 978-80-261-0980-8

HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část. 7. vydání.* 2009. Praha: C.H.Beck. 978-80-7400-049-2

HORIZINKOVÁ, Eva, NOVOTNÝ, Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR.* 2008. Plzeň: Aleš Čeněk, ISBN 978-80-7380-263-9.

JÜPTNER, Petr. *Komunální koalice a politické modely: studie. In: Politologická revue č. 2.* 2004. Praha: Česká společnost pro politické vědy, ISSN 1211-0353.

KADERÁBKOVÁ, J., PEKOVÁ, J. *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance. 1. vydání.* 2012. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7357-910-4

KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy. 2. přepracované a doplněné vydání.* 2007. Ostrava: Monatex, ISBN 978-80-7225-319-7

KOPECKÝ, Martin. 2010. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva. Praha: Wolters Kluwer.* 364 s. ISBN 978-80-7552-719-6.

KOPŘIVA, Radek, ČOPÍK, Jan, ČMEJREK, Jaroslav. *Mechanismy rozhodování o investičních záměrech a rozpočtech obcí. Sociológia 5/49,* s. 482-506. 2017. ISBN 0049-1225.

LORENC, Jiří, KAŠPÁRKOVÁ, Jana. *Rozpočtová skladba a účetnictví 2017 pro územní samosprávné celky.* 2017. Polešovice: M LORDY. 672 s. ISBN v knize není uvedeno.

- MARKOVÁ, Hana. *Finanční hospodaření územních samosprávných celků*. 2008. Praha: PF UK, 152 s. ISBN 978-80-87146-08-8.
- OBEC ŽABOVŘESKY. *Strategie rozvoje obce Žabovřesky*. 2021. Žabovřesky.
- OBEC DUBNÉ. *Strategie rozvoje obce Dubné*. 2015. Dubné.
- PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 2011. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., ISBN 978-80-7357-614-1.
- PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: Úvod do problematiky. 3., přeprac. vyd.* 2005. Praha: ASPI., 526 s. ISBN 8073570491.
- PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav. 2002. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. Praha: Aspi Publishing. 441s. ISBN 80-86395-21-9.
- PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejný sektor, řízení a financování*. 2012. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., ISBN 978-80-7357-936-4.
- PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2007. Praha: Grada. 270 s. ISBN 978-80-247-2097-5
- PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*. 2015. Praha : GRADA Publishing, a.s., ISBN 978-80-247-5608-0.
- PROVAZNÍKOVÁ, Romana, SEDLÁČKOVÁ, Olga. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2. aktualizované a rozšířené vydání*. 2009. Praha: Grada, 304 s. ISBN 978-80-247-2789-9.
- PŮČEK, M., J. *Udržitelné finanční řízení obcí a regionů. Vydání 1.* 2015. Praha: NSZM, s. 95-101. ISBN 978-80-906033-1-8.
- REKTOŘÍK, Jaroslav, JURAJDOVÁ, Hana, ŠELEŠOVSKÝ, Jan. *Jak řídit kraj, město a obec II. díl – Finance, rozpočty, účetnictví, veřejná kontrola*. 2002. Brno: Masarykova univerzita v Brně. 145 s. ISBN 80-210-2955-5.
- SCHNEIDEROVÁ, Ivana, TOCAUER, Martin. *Rozpočtová skladba 2018*. 2018. Praha: Acha obec účtuje, 280 s. ISBN 978-80-905420-6-8.
- SEDMIHRADSKÁ, Lucie. *Rozpočtový proces obcí*. 2015. Praha: Wolters Kluwer. 179 s. ISBN 978-80-7478-967-0.

Elektronické zdroje

ČSÚ. *Malý lexikon obcí České republiky*. 2022. [online]. [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2021>

ELIÁŠOVÁ, Lucie, *Hospodaření a financování obce do 500 obyvatel, s příkladem obce Žabovřesky*. Bakalářská práce. Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut-AMBIS. 2019. [online]. [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: https://is.ambis.cz/th/g2i8b/BP_Eliasova_MRMR_2019.pdf

GIDDENS A. *The Constitution of Society: Outline of the theory of structuration – Berkeley, University of California Press*. Los Angeles, 1984. [online]. [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: [the_constitution_of_society.pdf \(communicationcache.com\)](http://www.communicationcache.com/the_constitution_of_society.pdf)

JURAJDOVÁ, Hana. *Audit ve veřejném sektoru*. 2007. Brno. Disertační práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce doc. PhDr. Jan Šelešovský, CSc. [online]. [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/tj9pa3/>

MMR ČR. *Elektronická metodická podpora rozvojových dokumentů obcí*. 2014. [online]. [cit. 2022-10-26]. Dostupné z: [Ministerstvo pro místní rozvoj ČR - Elektronická metodická podpora rozvojových dokumentů obcí \(mmr.cz\)](http://www.mmr.cz/ministerstvo-pro-mistni-rozvoj-cr-11433)

MMR ČR. *Územní plánování*. 2022. [online]. [cit. 2022-10-26]. Dostupné z: [Ministerstvo pro místní rozvoj ČR - Územní plánování \(mmr.cz\)](http://www.mmr.cz/ministerstvo-pro-mistni-rozvoj-cr-11433)

MODERNÍ OBEC CZ. *Sestavujeme obecní rozpočet. Profi Press*. 2022. [online], [cit. 2022-10-22]. Dostupné z: [Participace a partnerství? Na místní úrovni vítaný impulz - Moderní obec \(moderniobec.cz\)](http://www.moderniobec.cz/participace-a-partnerstvi-na-mistni-urovni-vitanym-impulz)

RYŠAVÝ, D. - BERNARD, J. *Size and Local Democracy: The Case of Czech Municipal Representatives. Local Government Studies*, 39(6), str. 833-852. 2012. [online]. [cit. 2022-10-22]. Dostupné z: [PDF Size and Local Democracy: the Case of Czech Municipal Representatives \(researchgate.net\)](https://www.researchgate.net/publication/319111117)

OBEC DUBNÉ. *Obec Dubné, historie, současnost*. 2022. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://www.dubne.cz/obec-dubne/historie-soucasnost/>

OBEC DUBNÉ. *Obec Dubné, Územní plán*. 2022. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://www.dubne.cz/obec-dubne/uzemni-plan/>

OBEC DUBNÉ. *Obec Dubné, Úřední deska*. 2022. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://www.dubne.cz/obecni-urad/uredni-deska/>

OBEC ŽABOVŘESKY. *Informace o obci, historie obce*. 2022. [online]. [cit. 2022-10-24]. Dostupné z: <http://www.obeczabovresky.cz/informace-o-obci/historie/>

OBEC ŽABOVŘESKY. *Informace o obci, současnost*. 2022. [online]. [cit. 2022-10-24]. Dostupné z: <http://www.obeczabovresky.cz/informace-o-obci/soucasnost/>

OBEC ŽABOVŘESKY. *Úřad obce*. 2022. [online]. [cit. 2022-10-15]. Dostupné z: <http://www.obeczabovresky.cz/urad-obce/>

OBEC ŽABOVŘESKY. *Spolky a sdružení, hasiči*. 2022. [online], [cit. 2022-10-21]. Dostupné z: <http://www.obeczabovresky.cz/spolky-sdruzeni/hasici/>

OBEC ŽABOVŘESKY. *Události v obci*. 2022. [online], [cit. 2022-10-22]. Dostupné z: <http://www.obeczabovresky.cz/udalosti-v-obci/>

Legislativa

ÚSTAVA České republiky. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky.

ZÁKON č. 2/1969 Sb. Kompetenční zákon.

ZÁKON č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím.

ZÁKON č. 128/2000 Sb. o obcích. § 93.

ZÁKON č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech České republiky.

ZÁKON č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení daní.

ZÁKON č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

8 Seznam obrázků, tabulek a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek č. 1 - Rozpočtový cyklus	38
--	----

8.2 Seznam tabulek

Tabulka č. 1 - Koeficienty postupných přechodů	32
Tabulka č. 2 - Přepočítací koeficienty	32
Tabulka č.3 - Změny počtu obyvatel – migrační a přirozený přírůstek za období 2014–2021	48
Tabulka č. 4 - Vývoj počtu obyvatel a průměrného věku v letech 2014–2021	48
Tabulka č. 5 - Dokončené byty v letech 2014–2021	49
Tabulka č. 6 - Podnikatelské subjekty se zjištěnou aktivitou v letech 2014–2021.....	51
Tabulka č. 7 - Podnikatelské subjekty podle převažující činnosti k 31.12.2021	52
Tabulka č. 8 - Podnikatelské subjekty podle právní formy k 31.12.2021	53
Tabulka č. 9 - Hospodaření obce v letech 2014–2021	55
Tabulka č. 10 - Příklady zrealizovaných projektů v letech 2014–2021.....	58
Tabulka č. 11 - Změny počtu obyvatel – migrační a přirozený přírůstek za období 2014–2021	63
Tabulka č. 12 - Vývoj počtu obyvatel a průměrného věku v letech 2014–2021	63
Tabulka č. 13 - Dokončené byty v letech 2014–2021	64
Tabulka č. 14 - Podnikatelské subjekty se zjištěnou aktivitou v letech 2014–2021.....	66
Tabulka č. 15 - Podnikatelské subjekty podle převažující činnosti k 31.12.2021	67
Tabulka č. 16 - Podnikatelské subjekty podle právní formy k 31.12.2021	68
Tabulka č. 17 - Hospodaření obce v letech 2014–2021	70
Tabulka č. 18 - Příklady zrealizovaných projektů v letech 2014–2021.....	72

8.3 Seznam použitých zkratk

a.s. – Akciová společnost

ČOV – Čistírna odpadních vod

ČR – Česká republika

DPH – Daň z přidané hodnoty

IROP – Integrovaný regionální operační program

JSDHO – Jednotka sboru dobrovolných hasičů obce

MAS – Místní akční skupina

MFČR – Ministerstvo financí České republiky

MS ČČK – Místní skupina Českého červeného kříže

MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj

MZE – Ministerstvo zemědělství

o.p.s. – Obecně prospěšná společnost

ORP – Obec s rozšířenou působností

MŠ – Příspěvková organizace mateřské školy

RUD – Rozpočtové určení daní

SCLLD – Strategie komunitně vedeného místního rozvoje

SDH – Sbor dobrovolných hasičů

SZIF – Státní zemědělský intervenční fond

SRO – Strategie rozvoje obce

TJ – Tělovýchovná jednota

ZS – Zemědělská společnost

z. s. – Zapsaný spolek

ZŠ – Základní škola

ZTV – Zóna technické vybavenosti

9 Přílohy

Seznam otázek:

1. Jak dlouho působíte v obci na pozici starostky/místostarosty a byl/a jste před tímto obdobím členem/členkou zastupitelstva obce?
2. Co Vás přimělo stát se členem/členkou zastupitelstva obce. S jakým cílem (vizí) jste do kandidatury vstupoval/a?
3. Trvá Váš zájem kandidatury i pro další volební období?
4. Kdo přichází s návrhem realizace investičních akcí v obci?
5. Vedou se o významných investičních akcích během zasedání zastupitelstva diskuse a polemiky? Pokud ano, jaké?
6. Má obec v současné době v plánu realizaci významné investiční akce?
7. Z jakého podnětu jsou investiční akce navrhovány (podpora školství, podpora místních spolků, podpora životního prostředí, strategie rozvoje obce apod.)?
8. Jsou rozhodnutí zastupitelstva obce o investičních akcích shodná?
9. Je umožněno občanům podílet se na rozhodování o investičních akcích, mají dostatek informací?
10. Jaká je účast občanů na zasedáních zastupitelstva obce při rozhodování o investičních akcích?
11. Má obec zpracovaný dokument strategie rozvoje obce? Pokud ano, kdo byl jeho iniciátorem, kdo se na přípravě podílel?
12. Jakým způsobem obec sestavuje rozpočet?
13. Bývá rozpočet jednou z diskutovaných položek diskuze na zasedání zastupitelstva obce?
14. Jaká je finanční situace obce?
15. Probíhají v obci pracovní schůzky?
16. Přihlíží obec při rozhodování o investičních akcích na případná rizika spojená s realizací?
17. Využívá obec při administraci čerpání transferů služeb jiného subjektu?
18. Je realizace investiční akce vyhodnocena? Zejména její efektivnost, účelnost a hospodárnost?
19. Přinesl/a jste během působení ve Vaší pozici osobně např. nějaké iniciativní řešení, nápad, jak „více propojit“ obec vůči zastupitelům a občanům?

20. Můžete (z Vašeho pohledu) říci, která akce se v obci nejvíce zdařila a sklidila ze strany okolí pozitivní reakci?